

Sociální aspekty vztahu „rodič a mateřská škola“ – porovnání vesnice a města

Olga Šalková

Bakalářská práce
2014



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Olga Šalková**

Osobní číslo: **H11040**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Sociální aspekty vztahu "rodič a mateřská škola" -
porovnání vesnice a města**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury k tématu bakalářské práce.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti Sociální aspekty vztahu "rodič a mateřská škola" - porovnání vesnice a města (rozdílnost podmínek, způsoby komunikace, spolupráce, prevence patologických jevů).

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČAPEK, Robert. Třídní klima a školní klima. Praha: Grada, 2010, s. 160-165. ISBN 978-80-247-2742-4.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, (eds.). Předškolní a primární pedagogika? Předškolná a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001, s. 133-134. ISBN 80-7178-585-7.

LAŽOVÁ, Ladislava. Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0378-0.

MAJERČÍKOVÁ, Jana. Rodina a její důvera k škole. Pedagogika.sk [online]. 2011, roč. 2, č. 1, s. 9-27 [cit. 2013-10-01]. ISSN 1338-0982. Dostupné z:

<http://www.casopispedagogika.sk/studie/rodina-a-jej-dovera-k-skole-jana-majercikova.html>.

POL, Milan a Milada RABUŠICOVÁ. Rozvoj vztahu školy a rodiny: několik zahraničních inspirací [online]. Sborník prací FF BU. U, Řada pedagogická. 1997, roč. 46, č. U2, s. 5-34. [cit. 2013-10-01]. ISSN 1211-6971. Dostupné z:

<http://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/104627>.

RABUŠICOVÁ, Milada a Vlastimil ČIHÁČEK. Možnosti vzájemné spolupráce školy a rodiny [online]. Sborník prací FF BU. U, Řada pedagogická. 2002, roč. 50, č. U7, s. 77-91. [cit. 2013-10-01]. ISSN 1211-6971. Dostupné z:

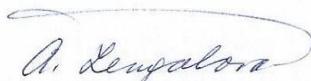
<http://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/104696>.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Peter Ondrejkovič, DrSc.**
Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **23. ledna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 23. ledna 2014


doc. Ing. Aněžka Lengalová, Ph.D.
děkanka




doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 28. 4. 2014

Petr Pálková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdaním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené zájemcem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez věcného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část pojednává o sociálních aspektech vztahu – rodič a mateřská škola. Zahrnuje teoretické vysvětlení mnou zvolených sociálních aspektů, jako je spolupráce, komunikace, mimoškolní aktivity a sociálně patologické jevy v mateřské škole.

Praktická část má za cíl zjistit odlišnost sociálních aspektů vztahu „rodič a mateřská škola“ v porovnání vesnice a města. K zjištění tohoto výzkumného cíle byl zvolen kvantitativní výzkum, který je v této části práce popsán. Průzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření, jehož výsledky jsou na konci práce interpretovány.

Klíčová slova: spolupráce, komunikace, mimoškolní aktivity, sociálně patologické jevy.

ABSTRACT

The bachelor's work is divided into two parts – theoretical and practical. Theoretical part describes at great length social aspect of relationship – parent and kindergarten. It contains theoretical explanation selected social aspects – for example cooperation, communication, extracurricular activity and socially pathological effects in kindergarten.

Practical part describes differences among social aspects of relationship – parent and kindergarten, compared villages with cities. The finding of this research objective was elected quantitative study, which is described in this section. The poll was conducted through a questionnaire survey, the results of which are interpreted at the end of work.

Keywords: communication, extracurricular activity, socially pathological effects.

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Petru Ondřejkovičovi, DrSc, za odborné vedení mé první bakalářské práce, za užitečné rady, ochotu a vstřícnost. Také děkuji všem respondentům za vyplnění dotazníků k mému výzkumu. Zároveň také ředitelkám mateřských škol, které mi umožnily výzkum uskutečnit.

Motto

„Mateřská škola uznává dominantní roli rodiny v rozvoji dítěte, a proto se spolupráci s rodinou maximálně otevírá nejen pro běžné organizačně-provozní kontakty, ale usiluje o skutečné partnerství a případnou spoluúčasť rodičů ve vzdělávacím programu.“ (Kolláriková, Pupalla, 2010, s. 133)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VZTAH RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY	11
1.1 OČEKÁVÁNÍ DNEŠNÍCH RODIČŮ	11
1.2 PŘEKÁŽKY VE VYBUDOVÁNÍ VZTAHU	12
1.3 KOMUNIKACE S RODIČEM	14
1.4 ZPŮSOBY KOMUNIKACE.....	15
1.5 SPOLUPRÁCE RODIČŮ A MATEŘSKÉ ŠKOLY	17
1.5.1 Spoluúčast rodičů a kurikulární dokument	19
1.5.2 Jak získat rodiče ke spolupráci.....	20
1.5.3 Výhody a nevýhody spolupráce	21
1.5.4 Způsoby spolupráce	22
2 VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	24
2.1 ADAPTACE DĚTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	24
2.1.1 Zjednodušení adaptace	25
2.2 INKLUZE.....	27
2.3 ŘEŠENÍ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	28
2.3.1 Sociálně patologické jevy vyskytující se v mateřské škole.....	29
3 KROUŽKY A „NADSTANDARTNÍ ČINNOST“	32
3.1 RIZIKA.....	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM	35
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	35
4.1.1 Hlavní výzkumný cíl	35
4.1.1.1 Dílčí výzkumné cíle	35
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
4.3 HYPOTÉZY.....	36
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR A JEHO VÝBĚR	37
4.5 VÝZKUMNÉ METODY	37
4.6 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT, STATISTICKÉ METODY	38
5 PŘEHLED ZÍSKANÝCH DAT	39
6 ZÁVĚR ŠETŘENÍ	58
6.1 ODPOVĚĎ NA HLAVNÍ VÝZKUMNÝ CÍL.....	61
6.2 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	61
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	69
SEZNAM GRAFŮ	70
SEZNAM TABULEK	71
SEZNAM PŘÍLOH	72

ÚVOD

V bakalářské práci se zaměřuji na sociální aspekty vztahu „rodič a mateřská škola“. Za tyto sociální aspekty, které vytvářejí vztah, považuji v této práci spolupráci, komunikaci a dále problémy či situace, které k vyřešení vyžadují určitý vztah mezi rodičem a mateřskou školou, jako je například prevence u sociálně patologických jevů nebo volba rodiče při výběru mimoškolních aktivit, které se odehrávají v mateřské škole.

Pokud rodič spolupracuje a komunikuje s mateřskou školou, v zájmu je vždy dítě, pro které to může mít buď užitek, nebo nedostatek. Mateřská škola má být rodičům spíše rádcem, partnerem, který doporučuje, přijímá nabídnutou spolupráci, ukazuje směr, nepřemlouvá, konečná rozhodnutí nechává na rodičích dítěte. Tak se snadněji získává důvěra ze strany rodičů a jejich ochota ke vzájemné spolupráci.

Za významnou součást spolupráce je považována komunikace. Pedagog by v této disciplíně měl být relativně zdatný, jelikož je to disciplína, kterou používá denně. S rodičem se setkává téměř každý den v pracovním týdnu, pokud dítě nevodí do mateřské školy někdo jiný. Na rozdíl od základní školy, kde se pedagog s rodiči setká jen sporadicky, spíše na hromadných třídních schůzkách nebo při řešení nějakého výchovného problému.

Se vztahem „rodič a mateřská škola“ souvisí i výběr mimoškolních aktivit rodiči. Někteří rodiče si mateřskou školu vybírají podle nabídky mimoškolních aktivit nebo různých akcí, které mateřská škola pravidelně nabízí. Jsou to například výuka angličtiny, různé výtvarné nebo sportovní kroužky. Mnozí rodiče by byli nejraději, kdyby jejich dítě mělo větší možnosti využití nabídky rozšiřujících aktivit, i když to samotné dítě nemusí vůbec bavit a do kroužku chodí jen z donucení. Rodič by měl mít na paměti, že ne všechny čas strávený v kroužcích má pro dítě přínos. Dítě je spokojeno, když svůj čas může trávit se svým rodičem, mít společné zážitky a zájmy. Není vhodné děti zatěžovat více než je potřeba, i když je celý den v prostředí mateřské školy, kde je vzděláváno, aniž by o tom vědělo. Ne vždy dítě do mateřské školy chodí s radostí. Může to být způsobeno jak přístupem pedagogických pracovníků, ale také ze strany ostatních dětí, kde se může jednat o počátky šikany či agresivního chování. I v těchto chvílích by mateřská škola měla úzce spolupracovat s rodiči a o všem je informovat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZTAH RODINY A MATEŘSKÉ ŠKOLY

Předškolní vzdělávání je součástí vzdělávací soustavy. Ze strany rodičů je bráno jako doplňující výchovná instituce. Na prvním místě je vždy rodina a od tohoto se odvíjí celkový vztah mezi rodičem a mateřskou školou. Samozřejmě najde se i rodič, který si myslí, že mateřská škola je instituce, jež by měla jejich dítě naučit všechno, na co oni nemají čas a starostlivost rodičů končí předáním dítěte v šatně. Jde však o vzdělávací zařízení.

„V mnoha větších obcích a městech vznikají mateřské centra. Malé děti se zde velmi přirozeně, s rodičem vždy po ruce, blíže seznamují s jinými než rodinnými podmínkami, mají si možnost vyzkoušet dorozumívání s ostatními dětmi při různých hrách a mají také příležitost je pozorovat a inspirovat se.“ (Kořátková, 2008, s. 65)

Tato mateřské centra jsou pro děti velmi přínosná, ať už stykem s vrstevníky, či komunikací s „neznámými“ lidmi. Je důležité, aby dítě bylo schopné strávit určitou dobu s vrstevníkem, aniž by mu při tom rodič pomáhal nebo do komunikace nějak zasahoval. Dítě si tak osvojuje vhodné předpoklady pro nástup do mateřské školy.

Mateřská škola dává dítěti možnost styku s vrstevníky, nabízí pestrou škálu činností a bohatou možnost realizace dítěte. (Kolláriková a Pupala, 2010, s. 133)

Přístup rodiny ke škole a školy k rodině se odvíjel v průběhu let také od dané politické situace ve státě. Pokud rodiče brali setkání s pracovníky pedagogického zařízení jako nutné zlo, komunikace byla omezená pouze na důležité informace. Rodiče tudíž nevyhledávali kontakt s pedagogem. V minulém století měla předškolní výchova přesně strukturované, co má dítě v daném věku umět a vědět. A z toho byla také odvozená komunikace mateřské školy s rodičem.

Vztah rodiny ke škole se odvíjí od daného společenského klimatu. Jestliže chceme pochopit vztah mezi členy školy, musíme nejprve poodhalit sociální prostředí rodiny, dítěte, ale i pedagoga a také sociální klima. (Majerčíková, 2011, s. 11)

1.1 Očekávání dnešních rodičů

Rodiče i děti dnešní doby jsou více nároční. Často se stává, že do mateřské školy nastoupí dítě, které je vybaveno dudlíkem nebo plenou. Neumí si hrát, ale velmi dobře ovládá počítač, či jinou elektroniku. Rodič od mateřské školy očekává mnoho aktivit, jako jsou plavání, keramika, angličtina, flétna a mnoho dalších, ale také to, aby bylo dítě v mateřské škole

šťastné a našlo si kamarády. Tohle všechno je někdy na učitelky v mateřských školách moc. Některé vnímají rodiče jako určitý způsob ohrožení. Partnerství učitelky s rodičem může pro obě strany přínosné. Učitelka se dozví informace o dítěti, o jeho světě, a může rodičům zase nabídnout vzor komunikace s dítětem, způsoby vzdělání, a vše co mu bude vyhovovat k jeho rozvoji i mimo mateřskou školu. (Svobodová, 2010, s. 63-64)

Rodiče často děti posílají do mateřské školy s tím, že je naučí nebo doučí to, co neumí. Avšak mateřská škola se může snažit sebevíc, pokud však dítě nemá podnětné prostředí v rodině pro svůj rozvoj, nemůže očekávat velké pokroky ve všech interakčních oblastech rozvoje dítěte. Když přijde dítě ve věku tří let z takto nepodnětného prostředí, má velké možnosti se v kolektivu spolužáků dostat na stejnou úroveň. Je to však rozdílné, když ze stejně nepodnětného prostředí přijde dítě ve věku pěti let, tedy rok před nástupem do základní školy. Zde se velmi často stává, že je dítěti doporučen odklad povinné školní docházky, nejen pro sociální nezralost.

Když rodič nesouhlasí s problémem, který jeho dítě má, snaží se jej většinou klást za vinu škole či jinému spolužákovi. Je velmi důležité rodiče vždy vyslechnout a posoudit, zda na jeho tvrzení není něco pravdivého. Pedagog by měl být v určitých problémech nestranný, než se nenalezne skutečná příčina problému. (Essa, 2011, s. 43)

1.2 Překážky ve vybudování vztahu

V České republice na konci minulém století byly změny ve školství prováděny pouze na základě doporučení odborníků a lidmi s pravomocemi k těmto úkonům. Od škol nebylo vyžadováno, aby se vůči rodičům chovaly vstřícně nad rámec stanovených předpisů. K naslouchání z vnějšího prostředí nebyly motivovány vůbec. Ve světě bylo navrženo mnoho modelů o tom, jak rozvíjet vztah mezi rodinou a školou. V této otázce jsou dále než Česká republika například Německo, Velká Británie a Spojené státy americké. Tyto státy se otázkou vztahu mezi rodičem a školou zabývají mnohem déle a systematictěji. Každý z těchto států má svůj projekt na rozvoj vztahu mezi rodiči a školou. V Německu je to projekt „Celodenní škola“, ve Spojených státech se jedná o projekt „Partnerství, školy, rodiny a komunity“, v Bavorsku „Školní rodina“ a ve Velké Británii „Smlouvy rodičů a školy“. (Rabušicová a Čiháček, 2002, s. 77-78)

Ne vždy je vztah mezi školou a rodinou bez překážek. Každý člověk disponuje jinými komunikačními vlastnosti a to se může odrazit při budování vztahu mezi rodičem a školou.

Negativní nemusí být jen přístup rodiče, ale může nastat i na straně školy či pedagoga. Někteří rodiče často hodnotí způsoby práce v mateřské škole podle toho, co sami na vlastní kůži v mateřské škole zažili. Není však vhodné všechny pedagogy „házet do stejného pytle“. Jsou pedagogové, kteří mají své principy a zásady ve způsobu komunikace a tuto hranici nechtějí překročit a na druhé straně pedagogové, kteří neztrácejí naději i s problémovými rodiči.

Svobodová (2010, s. 66) popisuje změnu v mateřské škole skrz generace¹. Dnešní mateřská škola není stejná, jako ta, kterou navštěvovali rodiče dnešních dětí. Hlavní rozdíl je v přijetí rodiče a dítěte jako rovnocenných partnerů. Rodič by neměl být považován pouze jako konzument služeb, které mateřská škola nabízí. Na dítě se již nenahlíží jako na osobu, která se musí opracovat a zušlechtit. Učitelky by měly naslouchat radám rodičů, protože oni jsou ti, kteří vědí o svém dítěti vše, co ho potěší, co mu uškodí. Rodiče mají potřebu, své dítě ochránit před tím, co se jim samotným v mateřské škole nelíbilo. Druhým extrémem jsou rodiče, kteří si myslí, že dnešní škola děti naučí to, co oni nezvládli. Předpokládají, že je mateřská škola například odnaučí vybírání v jídlu, naučí ho hygienickým návykům i slušně se chovat.

Je více než jasné, že se postoj rodičů během let k mateřským školám změnil. I když rodiče předávají své zkušenosti s tímto zařízením na své děti, určité předsudky k mateřským školám můžeme najít stále, hlavně z vyprávění prarodičů a starších generací. Jejich zkušenosti jsou odlišné, především z důvodu tehdejší politické situace, která významně ovlivňovala veškeré školství.

Běžná zkušenost, ale i praxe ukazuje, že pro učitelky v mateřské škole, může být obtížná komunikace s rodičem. Mají totiž lepší předpoklady pro komunikaci s dětmi než s rodiči. Je to samozřejmě kvůli tomu, v jakém prostředí učitelka pracuje. Když se zeptá dítěte a rodiče na to stejné, samozřejmě každého zvlášť, rodič si může otázku učitelky vyložit jako vyzvídání. Některé učitelky neumí odlišit komunikaci s rodičem a dítětem, a i tento faktor může být brán, jako překážka při budování vztahu. (Gillernová, 2010, s. 26)

¹ Svobodová (2010) ve své publikaci *Vzdělávání v mateřské škole* uvádí pojem dřívější generace. Podle autorky je to generace prarodičů dnešních dětí. Tedy rodiče rodičů dnešních dětí.

Bylo by naivní a nespravedlivé usuzovat, že jen na straně rodičů jsou překážky ve vztahu rodič a škola. I v dnešní době najdeme pedagogy, kteří se brání zainteresovanosti rodičů do fungování školy. Může to být způsobeno těmito faktory:

- Pedagogové jsou zvyklí pracovat bez rodičů a neberou je jako partnera, který může zlepšit práci s dětmi.
- Vstupem rodičů do dění školy se pedagog může cítit ohrožený.
- V pracovní smlouvě učitelky není stanovena relevantní spolupráce s rodičem.

(Majerčíková, 2011, s. 21)

1.3 Komunikace s rodičem

Pedagog by měl mít na paměti několik zásad, jak správně komunikovat s rodičem. Každý rodič, stejně jako dítě, je jiný a měli bychom k němu přistupovat individuálně. Učitelka v mateřské škole se s rodiči setkává denně a na základě svých pedagogických a psychologických znalostí by již měla odhadnout, jaký rodič je a jaký styl komunikace vyžaduje.

Pedagog si myslí, že když mu rodič při komunikaci neargumentuje, že bylo vše v pořádku. Přitom mu rodič nemusel vůbec rozumět nebo pedagoga vůbec neposlouchal. Nejasnosti v komunikaci vznikají často z následujících důvodů (Škvarková, 2010, s. 70-71):

- **Nepřizpůsobení úrovně výrazových prostředků osobě, se kterou komunikace probíhá.**
 - Pedagog by při komunikaci s rodičem neměl používat zbytečně dlouhé a komplikované věty, cizí slova a také fráze, kterým rodič stejně nerozumí. Vhodnější je volit slovník, který je danému rodiči blízký a popsat mu problém tak, aby mu rozuměl.
- **Nedostatečná síla hlasu anebo nesrozumitelná artikulace.**
 - Pokud komunikace probíhá v neklidném prostředí, do kterého pronikají různé rušivé zvuky z okolí, je důležité, aby měl pedagog na paměti vhodnou artikulaci. Měl by se také zamyslet nad tím, zda se vyjadřuje vhodně a srozumitelně.

- **Nadměrné množství informací.**
 - Pedagog by měl mít na paměti, že není vhodné rodiče zahrnovat množstvím informací a faktů. Měl by být schopen zdůraznit pouze podstatné problémy či informace.
- **Indispozice rodiče.**
 - Rodič je také jen člověk a může se nacházet v různých životních situacích, do kterých pedagog nevidí. Pokud má rodič problémy, nesoustředí se na rozhovor s pedagogem a může docházet k výpadkům pozornosti.
- **Protichůdnost informací.**
 - Pedagog by si měl dát pozor na matoucí informace podávané rodičům. Na jedné straně může dítě pokárat za nějaký čin a na straně druhé za podobný pochválit.

(Škvarková, 2010, s. 70-71)

Jestli však nefunguje normální komunikace mezi rodiči a mateřskou školou, a tedy i předávání informací je omezeno, je prakticky jediný styk mezi nimi, když si pedagog pozve rodiče na „kobereček“. Pokud chceme, aby komunikace zůstala na určité úrovni, neměla by učitelka rodiče jen kárat, ale předávat informace o dítěti přiměřeně, aby rodič chtěl udržovat se školou kontakt a spolupráci. (Čapek, 2010, s. 162)

1.4 Způsoby komunikace

Mateřské školy komunikují s rodiči různými způsoby. Jsou mateřské školy, které preferují stále osobní kontakt s rodičem, ale jsou však také ty, které již přešly k modernějším technologiím (internetové stránky, e-mail). Týká se to například informovanosti o různých akcích v mateřské škole, či omluvení dítěte z důvodu nepřítomnosti. V praxi se můžeme setkat s tím, že k těmto formám komunikace mají kladnější vztah zejména rodiče z měst, než z vesnic. Je velmi důležité, aby učitelka při komunikaci s rodiči dbala jak na verbální, tak i na neverbální stránku komunikace. Učitelka může mít připravený dobrý proslov, ale když se jí chvěje hlas, moc velký efekt to nemá.

Pokud jsou obě strany ochotny komunikovat a porozumět si navzájem, je to nejlepší pro trojúhelník rodič – dítě - pedagog. Nemá smysl prosazovat si svůj názor na úkor druhého a vytvářet nátlak na druhého aktéra komunikace. (Majerčíková, 2011, s. 16)

Formy komunikace podle Lážové (2013, s. 25-30):

- **Třídní schůzky** – je to jedna z prvních forem komunikace s rodiči na začátku školního roku. Třídní schůzka by měla být neformální. Důležitý je první dojem, a proto je důležitý stisk ruky a nabídnutí místa pro sezení. Venkovské mateřské školy využívají třídní schůzky jako možnost setkání a popovídání si o dětech, ale i o sobě. Je důležité, jakým způsobem učitelka k rodiči přistupuje. Pokud rodič odejde z mateřské školy s pocitem, že už to má konečně za sebou, lehce tento pocit po návratu domů přeneseme na dítě. Pokud je to však rodič, který nedá učitelce prostor a chrlí jeden problém za druhým, je důležité se ho zeptat na konkrétní problémy, které mu vadí. Pokud se chce rodič však jen „blýsknou“, je lepší volbou, schůzka mezi čtyřma očima.
- **Společné akce** – jsou to schůzky, kde mají učitelky a rodiče lepší možnost poznat se navzájem a přitom prožít příjemné chvíle. Rodiče pochopí, jak funguje chod mateřské školy, pozná blíže paní učitelku a její práci. Rodiče by měli mít možnost se na takových akcích podílet, jak příspěvím nějakého nápadu nebo třeba pohoštěním. Mezi takové akce řadíme například vánoční besídky nebo různé akce na školní zahradě.
- **Nástěnky, vývěsky** – tato forma komunikace, má převážně informativní charakter. Rodiče se z nástěnky mohou dozvědět informace o chodu mateřské školy, jídelníčku, různých změnách nebo připravovaných akcích. Některé mateřské školy na nástěnku vyvěšují různé poučné články, ale rodiče nemají často čas si je číst. Rodiče se také na nástěnce mohou seznámit s výrobky svých dětí. Do popředí se dostává otázka, zda jsou rodiče zvědaví na srovnání svého dítěte s ostatními dětmi. Zda by nebyli raději, kdyby daný výrobek či výkres dítěte dostali domů a tam si jej vystavili.
- **E-mail, webové stránky** – moderní technologie jsou úžasný komunikační prostředek. Je to forma komunikace, jak rychle předat zprávu, či nějaké informace rodičům. Je důležité, aby e-maily nebo webové stránky nenahradily osobní kontakt.
- **Provozní záležitosti** – některé mateřské školy mají v týdnu vyhrazené konzultační hodiny. Je to čas vyhrazený pro řešení problémů ze strany rodičů. Je důležité, aby rodič hovořil s učitelkou svého dítěte o daném problému.

Méně časté způsoby komunikace mezi rodiči a mateřskou školou jsou podle Svobodové (2010, s. 68-69):

- **Školní časopis** – časopisem nemusejí být pouze periodika, které vycházejí pravidelně. Může to být časopis, který je například napsán k nějaké příležitosti či akci v mateřské škole. Může obsahovat plán akcí na další měsíc, aby rodiče měli přehled o tom, co se v mateřské škole bude dít. Také může obsahovat básničky a písničky, které se děti v mateřské škole právě učí, hry které hrají a baví je, ale také například nějaký zážitek z vycházky, který si rodiče s dětmi můžou připomenout před spaním.
- **Společné cesty do přírody či kamkoli do světa** – rodiče se s mateřskou školou můžou podívat třeba do ZOO, akvaparku nebo do hor. Rodiče, kteří pečují o své dítě sami, mají často obavy vyjet sami jen s předškolním dítětem. Pro ně je tedy organizace společného výletu velkým přínosem, a v mateřské škole uvítají další dozor navíc. Je to další možnost, jak se společně setkávat a upevňovat vztahy.
- **Rada školy** – mateřské školy nemusí rady školy zakládat. Ve většině případů však rodiče velmi rádi přivítají, když se můžou podílet na řešení problémů školy. Může to být třeba zařizování zahrady nebo získávání finančních příspěvků. Pro ředitelku může být tato spolupráce pomocnou při řešení problémů spojených s fungováním školy.

Výchovně vzdělávací proces byl a bude spojený s komunikací. Komunikaci s rodičem mnozí pedagogové považují za jednu z nejtěžších chvil v jejich práci. Na druhou stranu, i rodič považuje komunikaci s pedagogem za obtížnou situaci. Mnozí rodiče zastávají ten názor, že s pedagogem je těžké se domluvit, tak jak si představovali. (Škvarková, 2010, s. 69)

Pokud má učitelka v mateřské škole problém komunikovat s rodiči, je to velká překážka k vybudování vztahu mezi rodičem a mateřskou školou. Jelikož rodič je pro mateřskou školu svým způsobem „zákazník“, který ji navštěvuje cca 3 roky pravidelně. Vždy by učitelka měla mít na mysli, že musí s rodičem komunikovat pro blaho dítěte.

1.5 Spolupráce rodičů a mateřské školy

Dříve byla po dlouhou dobu spolupráce mezi školou a rodinou omezena pouze na jednosměrnou. Především poskytování rad od učitele rodičům, například při řešení nějakého problému, ať již vývojového charakteru nebo kázeňského. Avšak i dnes nalezneme rodiče,

kteří s mateřskou školou žádnou spoluprací navázat nechtějí. Rodiče často mají možnost výběru, buď aktivní či pasivní spolupráce. Záleží na charakteru rodiče, ale i pedagoga, jakou formu spolupráce preferuje. Pokud pedagogovi nebude příjemná osobní spolupráce a rodič se bude snažit ze všech sil, nebude tato forma mít moc velkou efektivitu. To platí samozřejmě i z opačného hlediska.

V dnešní době není rodičům jedno, jak je s jejich dítětem v mateřské škole nakládáno a jak si během dne vede. Všichni rodiče nejsou stejní a co rodič to jiný způsob spolupráce s mateřskou školou. Snaha spolupracovat vychází z individuálních očekávání od školy každého rodiče. Mezi spoluprací řadíme jak pomoc při přípravě různých akcí, výpomoc na školních výletech či školách v přírodě, ale také sponzorský dar nebo různé potřeby pro mateřskou školu. (Rabušicová, 2004, s. 9-10)

Některé mateřské školy dávají rodičům i možnost zapojit se do tvorby Školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP). Ne vždy se však rodiče o tuto možnost zajímají. Rodiče mohou dávat připomínky k obsahu a také přicházet s novými nápady. Zřídka, však rodiče vědí, že takovou možnost mají, jelikož nejsou informovaní o možnostech zapojení se do jeho tvorby. Může to být způsobeno jak špatným přístupem ze strany ředitelství, které nemusí mít zájem o tento druh spolupráce a bere jej spíše jako přítěž, ale také však ze strany rodičů, kteří se nezajímají, jaké mají možnosti spolupráce. V praxi se můžeme setkat jak se špatnou informovaností rodičů o ŠVP, ale také s jejich nezájmem o další formy spolupráce.

Při spolupraci je rodič obeznámen s tím, jak má své dítě rozvíjet, jakou prevencí by se měl zaobírat a jaké pokroky ve vývoji, ale i chování by postupně měl očekávat. To všechno podporuje efektivnější rodičovství. Pokud je rodiči nějaká věc nejasná, neměla by mateřská škola bránit, aby kladl otázky. (Coontz, [b.r.]

Dřívější a někdy i současná podoba školství rodiče ze spolupráce spíše vylučuje. Rodiče mívají často pocit, že je s nimi zacházeno jako s někým „méně“ profesionálním, zvláště pokud se jedná o rodiče s nižšími příjmy. Zato rodiče s vyššími příjmy jsou v komunitě školy zapojováni více. Rodiče ve školství mohou být bráni jako problém, zákazníci či partneři. (Pol a Rabušicová, 1997, s. 9)

- **Rodiče jako problém** – jedná se o rodiče, kteří o své dítě nejeví moc velký zájem a na výzvu školy k zapojení nereagují.

- **Rodiče jako zákazníci** – rodič je brán jako zákazník, z toho důvodu, že pro dítě vybírá konkrétní školu, aby dítě z této volby mělo co největší užitek. Tento typ rodiče bývá chápán ve dvojitým smyslu. První, aby byl schopen přijímat soudy učitelů a jiných pedagogických pracovníků bez připomínek a otázek. Druhý, že rodiče mají určité „právo“ dětem zajistit tu nejlepší pedagogickou péči. A škola by k nim podle toho měla přistupovat.
- **Rodiče jako partneři** – Učitelé se snaží rozvíjet s rodiči partnerství. Měli by potlačit tendenci vystupovat jako jediní odborníci a naopak by s porozuměním měli přijímat připomínky rodičů. Oba aktéři partnerského vztahu by měli přijímat a navzájem si naslouchat. Partnerství však pro různé lidi může představovat různé věci. Do této kategorie můžeme zařadit spolupráci od těch nejjednodušších kategorií až po spolupráci na tvorbě kurikula.

(Pol a Rabušicová, 1997, s. 12-16)

Tyto tři skupiny rodičů, jsou spíše brány ke vztahu k základní škole, ale i v mateřské škole se s těmito rodiči můžeme setkat. Odlišnost je v tom, že rodič i kdyby nechtěl, přichází denně do kontaktu s pedagogem a svým způsobem je zatáhnut do komunikace. Rozdíl můžeme nalézt i ve státních a soukromých školách, kde si rodiče pečlivě hlídají, jak je s jejich dítětem v mateřské škole nakládáno, již z toho důvodu, že si celý pobyt hradí. Chtějí tím pádem vědět, kam a na jaké činnosti peníze putují.

1.5.1 Spoluúčast rodičů a kurikulární dokument

Spolupráce je zakotvena i v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV). Je to tedy nějaký „návod“, podle kterého by se mateřské školy měly řídit.

Spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání je plně vyhovující, jestliže (RVP PV, 2004, s. 33):

- „Ve vztazích mezi pedagogy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.
- Pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.

- Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů a dle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.
- Pedagogové pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.
- Pedagogové chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.
- Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.“ (RVP PV, 2004, s. 33)

1.5.2 Jak získat rodiče ke spolupráci

Vhodná spolupráce rodiče s pedagogem přispívá k pozitivnímu rozvoji vztahů ve třídě. Každý rodič by si měl vybrat způsob, který mu vyhovuje a podle toho si vybrat spolupráci, kterou mateřská škola nabízí. Samozřejmě odlišná bude na vesnici a ve městě, a podle toho by si učitelka, či ředitelka v mateřské škole měla zvolit způsob, jak rodiče nepřímo na ni navést. Pedagog má určité povinnosti, které jsou dokonce sepsány i v RVP PV. Je však otázkou, jestli se učitelky umí v něm orientovat a zda ví, co je jeho obsahem.

Povinnosti předškolního pedagoga (RVP PV, 2004, s. 42)

Ve vztahu k rodičům má předškolní pedagog:

- Usilovat o vytváření partnerských vztahů mezi školou a rodiči.
- Umožňovat rodičům přístup za svým dítětem do třídy a účastnit se jeho činností.
- Umožňovat rodičům účastnit se na tvorbě programu školy i na jeho hodnocení.
- vést s rodiči dítěte průběžný dialog o dítěti, jeho prospívání, rozvoji a učení.

Pedagog by při komunikaci se zákonným zástupcem dětí, k navázání spolupráce, měl dodržovat určitá konverzační pravidla, jako je například oční kontakt při komunikaci, nezasahování do řeči druhé osoby, nechat vyjádřit názor, neútočit slovně na protistranu. Rodič pak nebude mít pocit kontroly popř. nátlaku do různých aktivit. Pedagog by měl rodiče pouze nasměrovat a rozhodnutí nechat již plně na rodiči. Pokud spolupráce bude vynucená, není správné ji realizovat, jelikož se to podepíše na klimatu ve třídě a vztahu mezi pedagogem a zákonným zástupcem.

Podle Čapka (2010, s. 26) jsou důležité tyto faktory ze strany pedagoga:

- **Profesionalita** – pedagog je odborník na svém místě, dává dětem nové poznatky, motivuje je a aktivizuje. Dítě je v mateřské škole spokojené, chodí tam rádo a všechny tyto aspekty přenáší na rodiče. Ti tak respektují pedagogovy schopnosti a dovednosti a s tímto míněním k němu přistupují při každém kontaktu.
- **Vhodná komunikace s rodiči** – zde je také velmi důležitý profesionální přístup, tentokrát však vzhledem k předávání informací o dítěti. Komunikace by měla být vedena vždy pro největší dobro dítěte. Je vhodné mít připravené poznatky o dítěti, výtvary, sociometrická měření ve třídě a příklady o zlepšení. Informace by měly být předávány plynule, ne jen čtyřikrát do roka.
- **Optimismus a pozitivní postoj** – rozhovory by pedagog měl s rodiči vést optimisticky, s pozitivním vztahem k dítěti a radovat se z úspěchů společně s rodičem. Rodič musí mít vždy jistotu o tom, že to s jeho dítětem pedagog myslí co nejlépe. Učitel, který chce s rodičem hovořit, na něj nespěchá a netlačí. Někdy rodiči pomůže méně formální postoj.
- **Vstřícnost** – pedagog je člověk, kterému by mělo jít o spolupráci s rodiči. Měl by být tedy chápavý pro individuální problémy či zvláštnosti v rodině. Jde nejen o informovanost o nových poznacích dítěte, ale i o individuálních zvláštlostech v rodině.

1.5.3 Výhody a nevýhody spolupráce

Spolupráce má výhody, jak pro rodiče, tak pro mateřskou školu či samotného pedagoga. Ne vždy je však tento vztah jen pozitivní, můžeme zde nalézt i určitá úskalí. Jednoduchými příklady výhod a nevýhod spolupráce jsou (Majerčíková, 2012, s. 42- 45):

Výhody

Rodič může pomocí těsnějšího vztahu a kontaktu se školou získat partnera nejen v odborných otázkách, ale i konzultací týkajících se pokroků dítěte a působení dítěte ve škole.

- Rodiče, kteří spolupracují s pedagogem, lépe rozumí svým dětem, umí s nimi efektivněji komunikovat a „zreální“ svůj postoj a hodnocení k dítěti.
- Při rozvíjení vztahu může rodič pochopit, jakým způsobem probíhá výchovně-vzdělávací proces ve škole.
- Rodiče mohou využívat i výhody, které jim umožňují rozvíjet vztahy i s ostatními rodiči v kolektivu třídy.

Nevýhody

- Spoluprací ztrácí pedagog svou jedinečnost a tedy i určitou dávku autority. Může to vést ke zvýšenému napětí mezi pedagogem a rodičem.
- Při těsném vztahu mezi rodičem a školou může přijít do nevýhody dítě. To přichází o podněty, které mu specificky nabízela rodina nebo škola.
- Podle intenzity spolupráce vzniká i riziko, že se škola bude přehnaně podřizovat přáním a preferencím rodičů. To může vést k přesvědčení rodičů a veřejnosti, že škola nemá pevnou koncepci, o kterou by se mohli spolehlivě opřít.

(Majerčíková, 2012, s. 42-45)

1.5.4 Způsoby spolupráce

Podle Lauermanna (2011) lze spolupráci rozdělit do tří základních skupin:

Oblast ekonomická

- Rodiče přináší hygienické potřeby (papírové kapesníčky, papírové ubrousky a utěrky, toaletní papír) a výtvarný materiál (výkresy, pastelky, lepidla, barevné papíry).
- Sbírají a následně donesou starý papír, hliník, víčka od PET lahví (vydělané peníze jsou využity např. na výlety).
- Nabízejí právní pomoc i finanční prostředky – po dohodě s rodiči a dětmi vybíráme vhodné hračky a další vybavení tříd.

Oblast výchovně-vzdělávacího procesu

- Možnost exkurzí a návštěv rodičů v zaměstnání (policie, záchranná služba, škola, restaurace, hasiči).
- Společné akce s rodiči, které se konají v mateřské škole – výroba masek, občerstvení.
- Odpolední kroužky pro rodiče a děti (logopedický, keramický, výtvarný, literárně-dramatický, pohybově-taneční apod.).

Oblast evaluační

- Zapojení se do dotazníkového šetření v mateřské škole.
- Konzultace s učitelkami ohledně vzdělávacích problémů.
- Možnost konzultovat individuální záznamy o vzdělávacím pokroku dítěte 2-3 krát za rok.

(Lauermann, 2011)

Tyto tři oblasti spolupráce jsou ideální stavem. Ne vždy je to však takto. Je pouze na rodiči, jakou formu spolupráce si vybere a zda zůstane pouze u jedné nebo se zapojí do všech forem. V mateřských školách většinou rodiče volí první oblast, což je zásobování různými pomůckami a postupného nošení papírových kapesníků (každý rodič donese celý balík). Většinou se jedná o pasivní formy spolupráce, jako jsou různé sponzorské dary, pomůcky a potřeby. Menší počet rodičů se zapojuje aktivně. Většinou se jedná spíše o matky, které například připraví občerstvení na různé akce, jako je besídka, karneval nebo se přímo podílejí na organizaci nějaké akce či výletu.

2 VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Je velmi důležité vytvořit příznivé podmínky pro děti předškolního věku, aby si z mateřské školy odnesly základy toho, co potřebují pro život a adaptovali se na nové prostředí, které jim mateřská škola přináší. Také je velmi důležité, aby se děti v mateřské škole cítily bezpečně a nenavštěvovaly mateřskou školu s obavami. Když je dítě klidné, je klidný i rodič a je rád, že se jeho dítě cítí v bezpečí.

Důležité je také prostředí, které mateřská škola dětem nabízí. Také to, zda mají dostatek hraček k výběru, didaktické hry a samozřejmě dostatečné prostředí pro hru a jinou aktivitu. Děti by neměly mít pocit, že jsou nějak při hře omezeny. K tomu by měla sloužit úvodní schůzka rodičů s pedagogy dané mateřské školy. Rodič by se měl rozhodnout, zda mateřská škola nabízí pro jeho dítě dostatečné zázemí jeho dalšího rozvoje. Je to přece jen zařízení, kde jejich dítě bude trávit většinu dne a bude zde navazovat nové vztahy.

2.1 Adaptace dětí v mateřské škole

Příchod dítěte do mateřské školy, je velký krok v jeho životě. Přináší to sebou mnoho změn v uspořádání dne, ale i v prostředí, ve kterém se celý den nachází. Před nástupem do mateřské školy bylo celý den pouze s rodinnými příslušníky, a pokud se v rodině nacházelo dítě (děti) ve stejném věku, tak i s vrstevníkem (vrstevníky). Po nástupu do mateřské školy se dítě musí adaptovat nejen na nové prostředí, ale také na doposud, pro dítě neznámé, dospělé osoby, které pro ně představují určitou autoritu. Nastoupí do třídy neznámých vrstevníků, kde se ukáže jeho úroveň sociálních dovedností.

Někdy se může stát, že nástup dítěte do mateřské školy je provázen stresujícími stavů ze strany matek. Hrají tady roli smíšené pocity matky z toho, že se má o dítě dělit s cizí osobou a matka v tu dobu začne mít nutkavou touhu mít dítě jen pro sebe. (Kotátková, 2008, s. 73)

Počátek docházky do mateřské školy je významný nejen pro dítě, ale pro všechny členy rodiny. To všechno je spojeno s obavami, jak bude dítě přechod zvládat a jestli vše překoná bez psychické újmy. Adaptace dítěte do mateřské školy je dlouhodobá záležitost. Tato situace je pro dítě úplně nová, kdy je porušená vazba rodič (matka) - dítě. Dítě si vytváří nové vztahy a učí se novým výchovným návykům, na které v rodině nebylo zvyklé. Často je dítě motivované, ať už negativně či pozitivně, například rodiče mohou dítě mateřskou

školou strašit. To si vytvoří ještě před nástupem negativní postoj k mateřské škole a adaptace bude obtížnější, jelikož nebude mateřskou školu navštěvovat rádo. (Bečková, 2008)

Říčan (in Koťátková, 2008, s. 81) popisuje **tři stádia reagování dítěte mladšího předškolního věku na přerušovaný kontakt s rodiči**:

- **Stadium protestů** – dítě reaguje pláčem, vyhledává kontakt s rodičem, nechce komunikovat v novém prostředí, nechce si hrát a nepřijímá žádné hračky.
- **Stadium zoufalství** – dítě nenechává, je zamlklé, komunikuje jen při nutných věcech, vybere si hračku nebo ji přijme, ale bez zaujetí si s ní hraje a zkoumá okolí.
- **Stadium odpoutání od matky** – jeho pozornost je připoutaná k náhradní osobě, komunikace i chování se dostává na normální úroveň, dítě si již bezstarostně hraje.

2.1.1 Zjednodušení adaptace

Pro dítě je nástup do nového prostředí a odloučení od matky velká psychická zátěž. Je velmi důležité mu to ze začátku usnadnit. Proto by učitelky rodičům měly vyjít vstříc průběžným návštěvám, aby se dítě seznámilo s novým prostředím a nepřišlo do úplně neznámého. Poté i rodiče budou klidnější, protože budou vědět, v jakém prostředí se dítě nachází a jaká atmosféra ve třídě panuje.

Je důležité postupné seznamování s prostředím mateřské školy, aby si dítě ujasnilo rozdíl mezi prostředím rodiny a prostředím mateřské školy. K tomu slouží průběžné navštěvování mateřské školy s rodičem ještě před nástupem dítěte. Některé mateřské školy umožňují setkání s pedagogy, psychologem, ale i pediatrem. Snaží se poradenskou činností minimalizovat obavy rodičů, jak to jejich dítě zvládne. Již v této fázi se buduje spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou. Vše je založeno na vzájemné spolupráci, komunikaci, toleranci a vědomí prospěchu dítěte. (Bečková, 2008)

Rodiče by si po zápisu dítěte měli uvědomit, co by dítě mělo každodenně v mateřské škole zvládat. A měli by se snažit u svého dítěte speciálně zaměřit na to, co mu nejde. Například pokud má problémy se samoobsluhou při jídle a oblékání, rodiče by měli více v rodinném prostředí dbát na tento aspekt. (Koťátková, 2008, s. 74)

Pedagog by měl znát základní informace o dítěti, které do mateřské školy nastupuje. K tomu mu může dopomoci sestavený dotazník, který je zaměřený na povahu dítěte, adaptaci s novým prostředím, jak si zvyká na nové lidi. Nejen dotazník, ale také ústní pohovor s rodiči pedagogům pomůže, stačí necelá půl hodina a dozví se o dítěti potřebné informace

(co má rádo, co naopak nerado, jak zvládá sebeobsluhu, jak ho doma oslovují). To vše přispěje učitelce k tomu, aby dítěti usnadnila nástup do nového prostředí a mezi nové vrstevníky. (Těthalová, 2012a)

K lepší adaptaci přispívá i pedagogicko-psychologická diagnostika dítěte, i když učitelka má informace o dítěti, je lepší, aby si je diagnostikou ještě ověřila. Může učitelce objasnit, na jaké vývojové úrovni se dítě nachází, jak dítě správně začlenit do kolektivu a jaké má své tempo při vypracování zadání.

Pedagogicko-psychologická diagnostika dítěte v předškolním věku, vychází z toho, že mateřská škola je místem rozvoje dítěte. Diagnostika je důležitá pro pochopení individuality dítěte, připravení či změnu programu, zapojení do kolektivu a sledování pokroků dítěte.

V mateřské škole se může setkat se třemi druhy diagnostiky, které jsou závislé podle doby uskutečnění. Vstupní diagnostika, průběžná a výstupní diagnostika. Při adaptaci a vstupu dítěte do kolektivu třídy, se uskutečňuje vstupní diagnostika, která má objasnit vývojové charakteristiky a osobnost dětí. Napomáhá při zařazování dětí do kolektivu, ale také při výběru vhodné učitelky. Jedná se o prvotní informace pro přizpůsobení vytvořeného programu individuálním vzdělávacím potřebám dítěte. Průběžnou diagnostikou učitelka zjišťuje pokroky dítěte a výstupní hodnotí průběh výchovy a vzdělávání. (Mertin a Gillernová, 2010, s. 84)

Ne vždy však adaptační režim pomůže, někdy může udělat víc škody než užitku. A není to vinou dětí, ale spíše jejich rodičů. Rodiče, kteří doprovázejí své dítě do třídy při adaptační fázi, mohou být dosti rušivým elementem. Dlouhé loučení v šatně, kdy dítě poté odchází do třídy ubrečené a pedagog je musí doslova rodičům vytrhnout z náručí, není moc dobrá varianta. Když si dítě v mateřské škole nezvyklo ani po několika měsících, měl by pedagog rodičům naznačit, že není něco v pořádku a doporučit mu vyhledání odborné pomoci. Pedagog by si měl s rodiči promluvit a ujistit se, zda není problém na straně rodičů přehnanou péčí a úzkostí o dítě. Pláč dítěte může být vyvolaný i tím, že se bojí o svého rodiče, který je smutný, že dítě opouští. Rodiče si však musí uvědomit, že to stresuje nejen jejich dítě, ale i ostatní ve třídě a na atmosféře to nepřidá. (Těthalová, 2012a)

2.2 Inkluze

Inkluze² je základním principem inkluzivního vzdělání. Jedná se o zapojení všech dětí do tohoto procesu bez ohledu na zdravotní, sociální, kulturní či jiné znevýhodnění. Učitelé se tyto znevýhodnění snaží odbourat a vyrovnat pomocí různých opatření. Například různými výukovými metodami, asistentem pedagoga nebo osobní asistencí při různých činnostech. Cílem je vzdělávat všechny děti pohromadě a odbourávat tak odlišnosti mezi nimi. V případě žáků s odlišným mateřským jazykem se jedná o osvojování jazyka na komunikační úrovni a vytvoření slovní zásoby. (inkluzivní škola, [b.r.])

K podmínkám integrace patří připravenost prostředí a ochota všech zúčastněných, nejen rodičů, ale i učitelského sboru. Dále je důležitá spolupráce spolužáků a ostatních dětí a samozřejmě i jejich rodičů. Vždy se najde člověk, který má k dané odlišnosti nějaké předsudky i s tímto by měl pedagog počítat a reagovat. (Šturma in Mertin a Gillernová, 2010, s. 174)

Pedagog by si měl od rodičů zjistit, jak dítě dává najevo své základní potřeby (hlad, žízeň, toaletu atd.). Rodiče pak budou vědět, že potřeby dítěte jsou uspokojovány. Dítě by nemělo při inkluzi mít pocit, že je nějak vyčleňováno ze skupiny a také by nemělo pociťovat jakoukoliv odlišnost od ostatních dětí. Dítě v tomto období je velmi zranitelné. Učitelka by se neměla vyhýbat otázkám ostatních dětí. Děti se sice ptají, ale odlišnost dítěte neberou, jako překážku při hraní či komunikaci. Chtějí se pouze dozvědět, proč tomu tak je. Většinou pokud má dítě předsudky k odlišnosti jiného dítěte, nemá to ze své hlavy, ale pouze reprodukuje názor dospělého. Při inkluzi se nejedná jen o děti z různých kultur a s jiným mateřským jazykem, ale i děti s nějakým postižením. Ať už lehčí mentální postižení, tělesné, sluchové, zrakové postižení, ale i poruchy autistického spektra, či syndrom ADHD³. Povinností zákonného zástupce je, že při zápisu do mateřské školy musí upozornit ředitelku mateřské školy na tuto problematiku a sdělit, o jaký druh zdravotního znevýhodnění jde a doložit diagnózu lékařskou zprávou. Následně je rodičům ředitelkou MŠ nabíd-

² Inkluze dle Akademického slovníku cizích slov (2001, s. 333) znamená uzavření nebo zahrnutí do něčeho.

³ ADHD je zkratka pro anglický název Attention Deficit Hyperactivity Disorder. V překladu znamená porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou.

nuta spolupráce s příslušným poradenským zařízením, které doporučuje dítě k individuální nebo skupinové integraci do předškolního zařízení a případně vydá doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga. Učitelka, která s integrovaným dítětem bude pracovat, musí být kvalifikovaná a musí souhlasit s jeho zařazením. Jsou mateřské školy, kde mají dítě například se sluchovým postižením, či Dawnovým syndromem a asistenta pedagoga nemají. Pedagog si zjistí základní informace o postižení a tomu přizpůsobí edukační proces a pomůcky. Zajisté každé postižení vyžaduje něco jiného a při inkluzi je velmi důležitá spolupráce s rodiči a mateřskou školou. V současné době je již běžné, že se zdravotně znevýhodněné děti zařazují k individuální integraci do běžných tříd, případně existují běžné mateřské školy, jejichž součástí jsou speciální třídy se souhlasem krajských úřadů (speciální třídy pro děti s vadami zraku, řeči, s kombinovanými vadami, s autismem apod.).

2.3 Řešení sociálně patologických jevů v předškolním věku

Pojem sociálně patologický jev je velmi široký. Každý člověk si pod tímto pojmem může představit něco jiného. Pokud hovoříme o sociálně patologických jevech, myslíme tím jevy nebo „nemoci“ v dané společnosti. Důležitým faktorem je u tohoto tématu prevence. Již u některých jevů by se mělo začínat v předškolním věku. Ne všechna témata děti pochopí, ale s prevencí není nikdy brzo začínat. Určitě není na místě zatěžovat dětskou psychiku prevencí drogové závislosti, či jiných návykových látek. Základní informace by však v podvědomí mít měly.

Prevenci rozdělujeme na primární, sekundární a terciární. V mateřské škole bychom měli volit primární prevenci, kdy si děti mají vytvořit názory, mínění, postoje o daném problému. (Nováková, 2012, s. 12)

Je otázkou, zda rodiče chtějí témata patologických jevů ve Školním vzdělávacím programu. Někteří rodiče můžou zastávat názor, že na toto téma mají děti dostatek času do základní školy a není zapotřebí je v dětském věku tímto zatěžovat. Například šikana je brána, jako sociálně patologický jev, který se může vyskytovat již v mateřské škole. Dítě, které šikanuje na základní škole, mohlo být v předškolním věku samo obětí šikany. Proto by se nemělo toto téma zlehčovat. Nejedná se však jen o šikanování, ale celkově o problematiku sociálně patologických jevů v dnešní společnosti. I děti předškolního věku by měly mít povědomí o tom, co je a není správné a vědět, co všechno jim může hrozit. Rodič by si měl uvědomit, že základ svému dítěti do života dává hlavně on sám. Mateřská škola může maximálně nastolit preventivní program, co se týče sociálně patologických jevů. Neměli by

nechávat veškerou zodpovědnost, za toto téma pouze na mateřské škole. Dítě si do života bere hlavně poznatky, které vidí v rodině.

Těthalová (2012b) popsala, jak by pedagog měl s dětmi pracovat, aby vytvořil prostředí, kde nejsou předpoklady pro šikanu. Je velmi důležité vytvořit příjemné prostředí jak pro děti, tak pro rodiče. Měli by se v mateřské škole cítit spokojeně, bezpečně, jistě. Je také velmi důležité, aby všechny děti ve třídě měly stejné postavení, žádné by nemělo být zvýhodňováno a naopak znevýhodňováno. Pedagog by měl být také ostražitý k tomu, jakým způsobem s dětmi komunikuje. Zda je nějak nezesměšňuje, či neúmyslně neponižuje, to vše může být podnětem k šikanování.

Pokud již k takové situaci dojde a učitelka dítě přistihne při šikaně, nebo se ji jiné dítě svěří, neměla by nic podcenit a začít jednat. Samozřejmě je důležité vše řešit s klidnou hlavou a přiměřeným způsobem.

Dle Říčana a Janošové (2010, s. 93) lze proces řešení konkrétního případu šikany dělit třemi způsoby:

- Vyšetření šikany. Nejefektivnější je rozhovor z jednotlivými aktéry (svědkem, agresorem, obětí).
- Pedagogické zvládnutí, které začíná již při vyšetřování. Již dílčí informace, které získáme, nás vedou do určité akce.
- Prevence, která bude bránit opakování šikany, ať již se stejnou nebo jinou obětí.

2.3.1 Sociálně patologické jevy vyskytující se v mateřské škole

Do kategorie sociálně patologických jevů řadíme alkoholismus, drogovou závislost, vandalismus, xenofobii, rasismus, virtuální drogy ale i problémy stravování. Ne všechny tyto kategorie můžeme nalézt již u dětí v mateřské škole. Bylo by nemožné, aby dítě dobrovolně například pilo alkohol či kouřilo. Když se však něco takového stane, je většinou za prvotním impulzem dospělá osoba.

Je velmi důležité brát v úvahu správné chování od dospělých, které si dítě bere jako vzor a má tedy obrovský význam. Pro dítě je také velmi důležité, jak na ně reagují dospělí. Správné chování si dítě osvojuje tím, jak dospělý hodnotí chování dítěte. (Essa, 2011, s. 33)

- **Šikana** - „Šikana je ubližování někomu, kdo se nemůže nebo nedovede bránit. Obyčejně mluvíme o šikaně tehdy, když jde o opakované jednání, ve velmi závažných případech označujeme za šikanu i jednání jednorázové s hrozbou opakování.“ (Říčan, 2010, s. 21)

Pedagog si musí dávat pozor při rozlišování šikany a obyčejného škádlení. Pokud je omezeno nějaké právo dítěte, a dítě samo dá najevo, že se mu toto jednání nelíbí, měl by pedagog přemýšlet nad šikanou a řešit ji. Pokud však se jedná jen o nevinné laškování přiměřené z obou stran dětí, pedagog by neměl řešit situaci stejně závažně, jak při šikaně. Pouze dětem vysvětlit, že ne vždy a každému se toto jednání může líbit. Je známo, že dívky a chlapci využívají odlišné styly šikanování. Chlapci se většinou uchylují k násilí a děvčata spíše ke slovním urážkám či vyčlenění z kolektivu, které může vzniknout například kvůli neznačkovému oblečení či neaktuální módní hračkou.

- **Agresivní chování** – Někteří lidé by si mohli šikanu a agresivní chování zaměnit, či si myslet, že se jedná o totožnou věc. Agresivní chování má však trochu odlišné specifika.

Do agresivního chování zařazujeme udeření spolužáků, kousání, házení věcmi po spolužácích, ubližování ostatním, nadávání a používání nevhodných slov. (Essa, 2011, s. 49)

- **Virtuální drogy** – do virtuálních drog řadíme televizi, počítač, video, ale v dnešní době i videohry a tablety. Je otázka, zda dnes najdeme dítě předškolního věku, které by se nikdy nesetkalo s tabletem, či počítačem. V dnešní době technologií je to možná dokonce i nemožné. Jsou i mateřské školy, které mají přímo ve třídě počítač a děti jej v rámci volné hry využívají. Netvrdím, že technologie děti nedokážou naučit nové věci, ale nové věci se mohou učit i jinými způsoby.

- **Stravovací problémy** – v mateřské škole se můžeme setkat se špatnými stravovacími návyky, které mohou vést až k obezitě. Děti by si k potravinám měly vytvářet určitý postoj již v předškolním věku. Na děti má velký vliv při stravování reklama. Děti většinou chtějí potraviny, které se jim líbí z důvodu reklamy.

Následkem těchto stravovacích problémů je charakter životního stylu. Vznikají energeticky bohaté potraviny a vzrůstá příjem energie nad výdejem s malou pohybovou aktivitou. Vliv nemají pouze potraviny, ale i nápoje. Je takřka nemožné dětem vy-

světlit, že tyto potraviny jsou pro ně nevhodné. Jediný, kdo může tento problém ovlivnit je rodič, který udává konzumované potraviny a nápoje. (Pánková, 2007)

Při všech jevech je důležitá spolupráce rodiče a mateřské školy. Rodič by měl dostávat pravidelné informace o pobytu svého dítěte v mateřské škole a to samozřejmě i informace, které nejsou moc příjemné. Pedagog má zase právo znát povahové vlastnosti dítěte, které by měl rodič dobře znát. Pokud už pedagog musí některý z těchto problémů řešit, je velmi důležité začít včas a neodkládat to. Děti předškolního věku jsou velmi vnímavé a pomáhá s nimi o daném jevu komunikovat a případně se nevyhýbat jejich doplňujícím otázkám. V takových případech většinou nepomůže na dítě zvýšit hlas, ale rozumně s ním daný problém probrat. U stravovacích problémů, je to zejména skladba jídelníčku, který mateřská škola nabízí. Ten je vytvářen podle nutričních hodnot, které by dítě předškolního věku denně mělo zkonzumovat. Pokud si rodič nepřeje, že by jeho dítě nemělo jíst například smažené či tučnější věci, je vhodné mu dopřát alternativu, kterou má rodič odzkoušenou. Samozřejmě vše záleží na domluvě s mateřskou školou.

3 KROUŽKY A „NADSTANDARTNÍ ČINNOST“

Mateřské školy nabízejí pro děti různé zájmové aktivity. Často si rodiče vybírají zejména ve větších městech mateřskou školu podle nabízených zájmových aktivit. Do popředí se může dostat otázka, zda někteří rodiče děti nepřetěžují až moc velkým počtem zájmových kroužků.

Je velmi důležité při vyučování kroužků dbát na profesionální přístup. Neměly by doplňovat výuku, kterou děti absolvují během dne. Dříve jsme se v mateřských školách setkávali především s kroužky cizích jazyků, dnes je nabídka více pestrá, a to od různých sportovních činností, dramatických, výtvarných nebo keramiky. (Krejčová, 2012)

Svobodová (2007, s. 78-79) ve své knize prosociální činnosti v předškolním vzdělávání popisuje, že systém zájmových aktivit není pro děti moc prospěšný z toho důvodu, že rozvoj není nabídnut všem dětem. Pokud by tyto zájmové aktivity byly brány, jako součást běžného života školy, nejednalo by se již o činnosti nadstandartní. Z toho vyplývá, že tyto činnosti by měly být součástí vzdělávání všech dětí bez výjimky a ohledu na finanční situaci rodičů. Aktivity by se tedy měly stát součástí programu školy.

Je pravdou, že v dnešní době si rodiče mateřskou školu vybírají i podle toho, jaké kroužky nabízí. Někteří rodiče mají pocit, že vzdělání jejich dítěte nebude kvalitní, pokud v mateřské škole nebude na výběr minimálně z pěti druhů aktivit. Děti v předškolním věku, mohou být přesouvány z kroužku do kroužku a ani v jedné sociální skupině se neukotví. Rodiče si však neuvědomují, že většina těchto aktivit je obsáhlá i v běžném obsahu mateřské školy, akorát v menší míře. (Svobodová, 2010, s. 97)

Při navštěvování různých druhů kroužků se může odhalit nadanost dítěte, kterou pedagog nijak nepostřehl nebo nemá možnost ji více rozvíjet, i když na to dítě má právo. Pokud má rodič jistotu, že u jeho dítěte bylo rozpoznáno nadání, neměl by nic podcenit. Pokud nadání nebude rodič či pedagog dále podporovat, dítě se může začlenit mezi normální spolužáky.

Dle Mertina a Gillernové (2010, s. 142-143) se nadané dítě vyznačuje mimořádnými výkony v určité oblasti vzhledem ke svým vrstevníkům. Poté se z těchto mimořádných výkonů dále usuzovalo o vysokých intelektových a mimointelektových schopnostech. Tento koncept je spíš brán u dětí v základní škole. V předškolních zařízeních existují však děti, které mají předpoklad pro podávání mimořádných výkonů, ačkoliv je mnohdy v konkrétních činnostech nepodávají. Tyto děti pak označujeme, jako potencionálně nadané a tomuto nadá-

ní říkáme tzv. latentní nadání. Co se týče nadání u předškolních dětí, může ho ovlivnit mnoho faktorů, ale i náhoda. Z toho důvodu u předškolních dětí používáme označení „nadané (talentované) chování dítěte předškolního věku“.

3.1 Rizika

Jak je zmíněno výše, může u dítěte nastat problém ukotvení v sociální skupině vrstevníků. Žádná ho nepřijme a nestane se součástí života sociální skupiny. Profesor Helus (in Svobodová, 2010, s. 97) nazývá tento jev výstižně „ostrovni dětství“. Pokud má dítě příliš mnoho aktivit, nemá čas a klid na vstřebávání nových informací.

Samozřejmě z těchto činností mohou nastat i různá rizika (Svobodová, 2010, s. 96):

- Přesouvání dětí a vytrhování z jejich prostředí a činností.
- Narušování jiných společných činností v MŠ.
- Výběrovost (pouze pro talentované, pouze pro platící, aj.).
- Roztříštěnost vzdělávání (schází návaznost na ostatní vzdělávání).

Nadstandartní činnosti v mateřské škole mohou mít pozitivní vliv na rozvoj dítěte. Dítě předškolního věku se v tomto období rozvíjí po stránce sociální a kognitivní. Tedy i tyto aktivity musí brát ohled na individuální zvláštnosti každého dítěte. Nejlepší možností je, když si dítě aktivitu vybere samo podle toho, co ho baví. Ve většině případů tomu tak však není. Rodič vybere dítěti aktivitu, kterou bude navštěvovat. Pokud je to dítě, které se v prostředí mateřské školy špatně adaptuje, může mu navštěvování nechtěných aktivit spíše uškodit. Doba jeho adaptace se může prodloužit a může dojít k nenaplnění jeho psychické potřeby (bezpečí), což dítě vede k velké psychické zátěži. (Vrkoslavová, 2008)

Každý rodič, chce pro své dítě jen to nejlepší, ale někteří rodiče si neuvědomují, že to dělají na úkor štěstí svého dítěte. Říká se, že prostřednictvím svého dítěte si plní své sny. Dítě v předškolním věku, tráví čas nejraději se svými rodiči a nemělo by mít pocit, že je odkládáno do různých kroužků. Dítě, které navštěvuje od pondělí do pátku nějakou zájmovou aktivitu a domů si chodí jen odpočinout, si později nebude umět s rodiči povídat a svěřovat se jim s problémy. Lepší možností jsou aktivity či kroužky, které mohou dělat společně rodiče s dětmi, například plavání, keramika, tvoření a spousta dalších. Rodiče a děti tak pojí společné zážitky a strávený čas dohromady. V dnešní uspěchané době, je pro děti velmi důležité vědět, že jsou pro rodiče vždy na prvním místě.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM

V praktické části se zabývám šetřením sociálních aspektů vztahu „rodič a mateřská škola“ – porovnání vesnice a města, zda se sociální aspekty liší a do jaké míry, podle umístění mateřské školy. Za tyto sociální aspekty vztahu mezi rodičem a mateřskou školou považuji: komunikaci mezi rodičem a mateřskou školou, spolupráci, výběr mimoškolních aktivit v mateřské škole a postoj rodičů k prevenci patologických jevů v mateřské škole. Rozhodla jsem se zmapovat mateřské školy vesnic a měst ve Zlínském kraji.

Kvantitativní výzkum je pro bakalářskou práci dostačující, bohužel však nezkoumá problematiku do větší hloubky.

Kvantitativní znamená, že šetření je uspořádáno tak, aby z nich vyšla numerická data měřením proměnných. Kvantitativní šetření tedy pracuje s numerickými daty, které jsou získány měřením proměnných. Zabývá se vztahem mezi dvěma proměnnými, z čehož vyplývá, že nejde jen o popis proměnných a jejich rozložení. Cílem je zkoumat, v jakém vztahu jsou proměnné mezi sebou. (Punch, 2008, s. 13)

Dle Gavory (2012, s. 8) je hlavním cílem kvantitativního výzkumu získat a popsat předměty a jevy světa. Kvantitativní výzkum má soubor postupů a přístupů, které jsou předpokladem pro to, aby realita byla zkoumána korektně a nezkresleně.

4.1 Výzkumné cíle

4.1.1 Hlavní výzkumný cíl

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit odlišnost sociálních aspektů vztahu „rodič a mateřská škola“ v porovnání vesnice a města.

4.1.1.1 Dílčí výzkumné cíle

Hlavní výzkumný cíl je rozdělen do těchto dílčích cílů.

Zjistit:

- Zda se liší preference rodičů vůči osobní komunikaci s mateřskou školou.
- Zda se liší úroveň informovanosti rodičů o pobytu jejich dítěte v mateřské škole.
- Zda se liší podíl spolupráce rodičů na Školním vzdělávacím programu.
- Zda se liší úroveň spolupráce mezi rodičem a mateřskou školou.

- Zda se liší možnost mimoškolních aktivit poskytované mateřskou školou.
- Zda se liší postoj rodičů k zahrnutí tématu sociálně prevence patologických jevů do Školního vzdělávacího programu.

Všechny tyto dílčí cíle jsou brány v závislosti na umístění mateřské školy – vesnice, město.

4.2 Výzkumné otázky

Mnou zvolené otázky vycházejí z dílčích výzkumných cílů a ke každé výzkumné otázce se pojí otázka z dotazníku (viz. příloha PI).

1. Liší se preference rodičů vůči osobnímu kontaktu s mateřskou školou v závislosti na umístění mateřské školy? (č. 4)
2. Je informovanost rodičů o pobytu jejich dítěte odlišná v závislosti na umístění mateřské školy? (č. 5)
3. Liší se podíl rodičů na tvorbě Školního vzdělávacího programu v závislosti na umístění mateřské školy? (č. 8)
4. Je úroveň spolupráce rodiče a mateřské školy odlišná v závislosti na umístění mateřské školy? (č. 11)
5. Je možnost mimoškolních aktivit odlišná v závislosti na umístění mateřské školy? (č. 15)
6. Liší se množství rodičů, kteří by souhlasili se zavedením tématu prevence sociálně patologických jevů do Školního vzdělávacího programu, v závislosti na umístění? (č. 18)

4.3 Hypotézy

H1: Rodiče z vesnice více preferují osobní komunikaci s mateřskou školou, než rodiče z města.

H2: Rodiče z vesnice mají více informací o pobytu svého dítěte v mateřské škole, než rodiče z města.

H3: Rodiče z vesnice se více podílí na tvorbě Školního vzdělávacího programu mateřské školy, než rodiče z města.

H4: Rodiče z vesnice více spolupracují s mateřskou školou, než rodiče z města.

H5: V mateřské škole na vesnici je méně mimoškolních aktivit, než v mateřské škole ve městě.

H6: Méně rodičů z vesnice by souhlasilo se zavedením prevence sociálně patologických jevů do školního vzdělávacího programu, než rodičů z města.

4.4 Výzkumný soubor a jeho výběr

Základním výzkumným souborem byly mateřské školy z vesnic a měst ve Zlínském kraji. Výběr výzkumného souboru byl dostupný.

Charakterizovaly ho čtyři mateřské školy (dvě z vesnic, dvě z měst), které po požádání souhlasily s realizací dotazníkového šetření. Celkem jsem oslovila deset mateřských škol (pět z vesnic a pět z měst). Kontaktovala jsem vždy mateřské školy, které měly stejný počet tříd, jak na vesnici, tak ve městě. Soustředila jsem se na čtyřtřídní mateřské školy s přibližným počtem 28 dětí na třídu. Celkem jsem roznesla 450 ks dotazníků (město 230 ks a vesnice 220 ks). Z tohoto celkového počtu se mi z města vrátilo 103 ks platných dotazníků a z vesnice 108 ks platných dotazníků, které jsem dále zpracovávala. Návratnost tedy činila 46,89 % (viz. Tabulka 1). Dotazník byl plně anonymní.

	Město	Vesnice	Celkem
Počet rozdaných dotazníků	230	220	450
Počet vrácených dotazníků	103	108	211
Celková návratnost v %	44,78%	49%	46,89%

Tabulka 1 Počet dotazníků

4.5 Výzkumné metody

Jako výzkumnou metodu mého kvantitativního výzkumu jsem si vybrala dotazníkové šetření, které se uskutečnilo v mateřských školách zlínského kraje. Celkem jsem zvolila dvacet otázek, přičemž otázky z dotazníku jsou v souladu s výzkumnými otázkami a hypotézami.

Výrazem dotazník se označuje soubor položek, které zjišťují u lidí názory, postoje, motivy aj. Je to nástroj, který obsahuje kladené otázky, a dotazované osoby na ně odpovídají. Tito lidé, kteří na otázky odpovídají, se nazývají respondenti. (Gavora, 2012, s. 42)

Dotazník obsahuje tři typy otázek – uzavřené, polouzavřené a otevřené.

4.6 Zpracování získaných dat, statistické metody

Data byla zpracována pomocí programu MS Excel, ve kterém jsem všechny odpovědi 211 respondentů zapracovala do tabulek a grafů. K ověření mnou zvolených hypotéz jsem počítala test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční a čtyřpolní tabulku. Jako hladinu významnosti pro ověření jsem si zvolila 0,05.

Dle Chrásky (2007, s. 72) je hladina významnosti pravděpodobnost, že nesprávně odmítneme nulovou hypotézu. Tuto hladinu můžeme zvolit, podle situace či důležitosti. Ve většině pedagogických výzkumů se pracuje s hladinou významnosti 0,05 (5%) nebo 0,01 (1%).

Při počítání Chí-kvadrátu jsem počet odpovědi, které měly pozitivní význam, tedy odpovědi ano a spíše ano spojila dohromady a počet odpovědí, které měly negativní význam, jsem také spojila dohromady – spíše ne, ne. Rozhodla jsem se z toho důvodu, aby výsledek z výpočtu Chí-kvadrátu byl jednoznačný.

5 PŘEHLED ZÍSKANÝCH DAT

Zde uvádím informace, které jsem získala z dotazníkového šetření. V tabulkách jsou znázorněny odpovědi rodičů na jednotlivé otázky. U otázek, ke kterým jsou formulovány hypotézy, jsou znázorněné grafy.

Otázka č. 1 Kde navštěvuje Vaše dítě mateřskou školu?

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Město	103	48,8
b) Vesnice	108	51,2
Σ	211	100

Tabulka 2 Umístění mateřské školy

Z této otázky vyplývá, že k zpracování jsem měla 103 ks platných dotazníků z města a 108 ks platných dotazníků z vesnice. Procentuální zastoupení je 48,8 % z města a 51,2 % z vesnice.

Otázka č. 2 Kolik počtu obyvatel má obec, kde navštěvuje Vaše dítě mateřskou školu?

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) do 3000	108	51,2
b) nad 3000	103	48,8
Σ	211	100

Tabulka 3 Počet obyvatel v místě mateřské školy

Tento druh otázky byl ověřovací, jestli rodiče odpoví stejně, jako na předchozí otázku. Z výsledků tedy vyplývá, že obce, kde děti navštěvují mateřskou školu, mají v 51,2 % do 3000 obyvatel, jedná se tedy o vesnice a ve 48,8 % nad 3000 obyvatel, což jsou města. Výsledky jsou totožné s výsledky otázky č. 1.

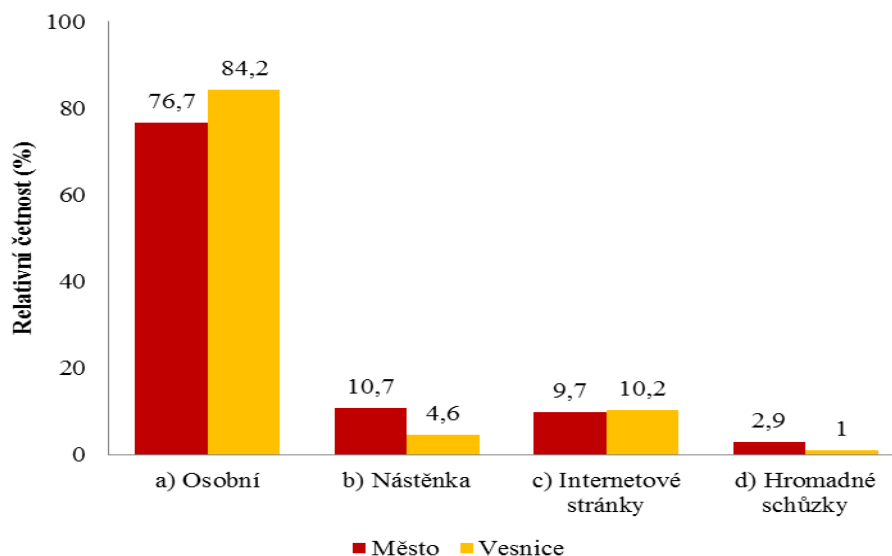
Otázka č. 3 Chodí Vaše dítě do mateřské školy rádo?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Stále	46	44,7	45	41,7
b) Velmi často	16	15,5	19	17,6
c) Často	14	13,6	16	14,8
d) Někdy	18	17,5	14	12,9
e) Málo kdy	9	8,7	12	11,1
f) Nikdy	0	0	2	1,9
Σ	103	100	108	100

Tabulka 4 Vztah dítěte k mateřské škole

Otázka byla zaměřena na to, s jakou oblibou děti chodí do mateřské školy ve městě a na vesnici. Rodiče měli k dispozici šest druhů odpovědí tak, aby neměli možnost zvolit jednoznačnou odpověď. Rodiče odpovídali, podle toho, jak oni sami radost dítěte vnímají. Nejčastěji rodiče odpověděli na položku a) – Stále. Do mateřských škol chodí stále rádo 44,7 % dětí ve městě a 41,7 % dětí na vesnici. Další častou odpovědí bylo, že děti navštěvují mateřské školy ve městě rády velmi často v 15,5 % a na vesnici 17,6 %. Podobné zastoupení měla i třetí odpověď, tedy že děti z mateřských škol ve městě a vesnici navštěvují často mateřskou školu rády. Ve městě 13,6 % a na vesnici 14,8 %. Výsledky jsou skoro totožné, z důvodu, že vztah dětí k návštěvě mateřské školy není příliš závislý na jejím umístění.

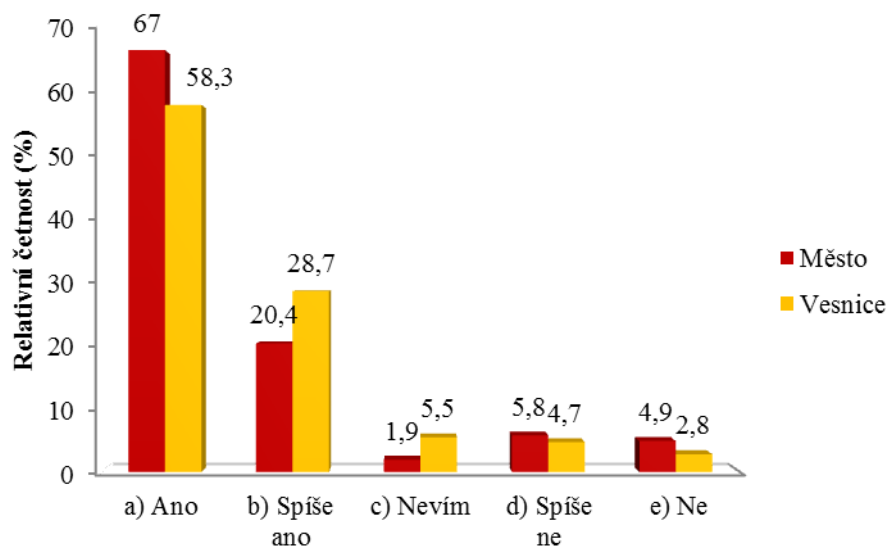
Otázka č. 4 Jakou komunikaci s mateřskou školou preferujete?



Graf 1 Komunikace rodičů s mateřskou školou

Z tohoto grafu vyplývají odpovědi rodičů na otázku, jakou komunikaci s mateřskou školou preferují. Rodiče měli možnost výběru ze čtyř odpovědí. Nejčastěji rodiče z mateřské školy ve městě i vesnici odpovídali, že preferují osobní komunikaci. Další častou odpovědí rodičů z mateřských škol ve městě bylo v 10,7 %, že preferují komunikaci přes nástěnku a na vesnici pouze 4,6 %. Přibližně stejné procento rodičů, jak z mateřských škol ve městě, tak i na vesnici odpovědělo, že preferují komunikaci přes internetové stránky. Malé procento rodičů odpovědělo, že preferují komunikaci na hromadných schůzkách. Osobní komunikace je nedílnou součástí každodenního styku rodiče s pedagogem, z tohoto důvodu si myslím, že rodiče raději preferují osobní komunikaci.

Otázka č. 5 Máte dostatek informací o pobytu Vašeho dítě v MŠ?



Graf 2 Informovanost rodičů o pobytu dítěte v MŠ

Otázka byla zaměřena na to, zda si rodiče myslí, že mají dostatek informací o pobytu dítěte v mateřské škole. Opět měli možnost výběru z pěti odpovědí, kdy první dvě byly kladného charakteru (ano, spíše ano), třetí byla neutrální (nevím), a poslední dvě byly záporného charakteru. Nejčastěji rodiče z mateřské školy na vesnici i ve městě odpověděli, že mají dostatek informací o pobytu svého dítěte. Druhou nejčastější odpovědí rodičů z mateřské školy ve městě i vesnici bylo, že spíše mají dostatek informací o pobytu dítěte v mateřské škole. Na odpovědi záporného charakteru častěji odpovídali rodiče z mateřských škol na vesnici, než rodiče z mateřských škol ve městě. Nejčastější odpovědi, že rodiče mají dostatek informací, může souviset s předchozí otázkou, jestliže rodič s mateřskou školou komunikuje osobně, je tato komunikace většinou o dítěti.

Otázka č. 6 Jste spokojeni s chováním a přístupem pedagogických pracovníků MŠ?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	72	69,9	58	53,7
b) Spíše ano	22	21,4	26	24,1
c) Nevím	3	2,9	5	4,6
d) Spíše ne	6	5,8	19	17,6
e) Ne	0	0	0	0
Σ	103	100	108	100

Tabulka 5 Spokojenost rodičů s přístupem pedagogů

Otázka měla zjistit, zda jsou rodiče z mateřských škol ve městě a vesnici spokojeni s přístupem pedagogických pracovníků. Zde také rodiče měli na výběr z pěti možných odpovědí, které jsou zaměřené tak, aby rodič nemohl jednoznačně odpovědět ano nebo ne. Nejčastější odpověď rodičů z mateřských škol ve městě i vesnici bylo, že jsou spokojeni s přístupem pedagogických pracovníků. Více však odpověděli rodiče z mateřských škol ve městě, než rodiče z mateřských škol na vesnici. Druhou častou odpovědí bylo, že spíše jsou spokojeni s přístupem pedagogických pracovníků. Procento odpovědí bylo skoro stejné jak ve městě, tak na vesnici. Žádný rodič ani z mateřské školy ve městě ani na vesnici neodpověděl, že je nespokojený s přístupem pedagogických pracovníků mateřské školy. Pokud pedagog dá rodiči prostor, aby například vyjádřil svůj názor nebo připomínky, rodič pak má pocit, že pedagog jeho názory uznává. To poté může souviset se spokojeností rodičů s pedagogickými pracovníky.

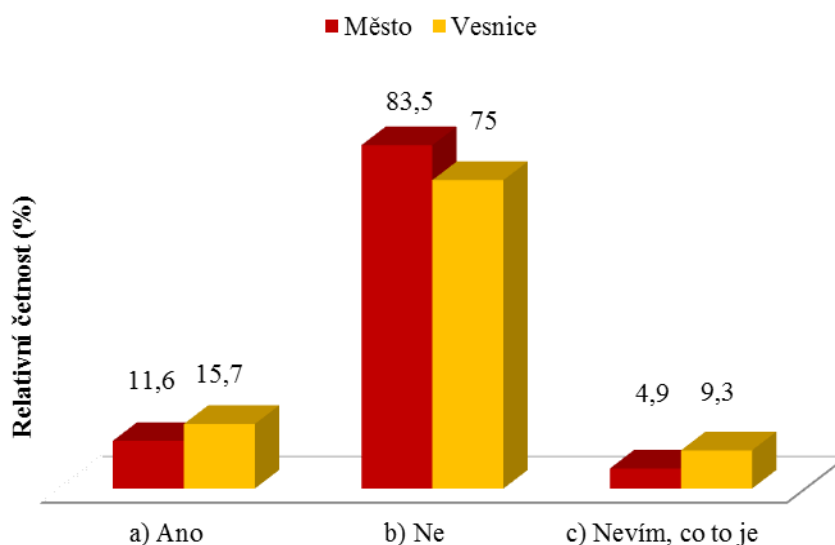
Otázka č. 7 Víte, co v této škole obsahuje Školní vzdělávací program?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	47	45,6	48	44,4
b) Spíše ano	28	27,2	25	23,2
c) Ne	22	21,4	26	24,1
d) Nevím, co to je	6	5,8	9	8,3
Σ	103	100	108	100

Tabulka 6 Znalost rodičů o obsahu Školního vzdělávacího programu

Otázka měla zjistit, zda rodiče ví, co v jejich mateřské škole obsahuje Školní vzdělávací program. Rodiče měli možnost ze čtyř odpovědí, kde první dvě byly kladné, třetí záporná a poslední odpověď měla zjistit, jestli existují rodiče, kteří nevědí, co to Školní vzdělávací program je. Nejčastější odpovědí samozřejmě bylo, že rodiče z mateřských škol na vesnici i ve městě ví, co je obsahem Školního vzdělávacího programu. Druhou nejčastější odpovědí rodičů z mateřských škol na vesnici i ve městě bylo, že spíše ví, co je obsahem. V mateřských školách ve městě i na vesnici, se našli rodiče, kteří nevědí co Školní vzdělávací program je. Více rodičů bylo však z mateřských škol na vesnici. Celkově procentuální rozložení, jak z města, tak vesnice bylo rovnoměrné. Rodiče, kteří vědí, co je obsahem se mohou podílet při jeho tvorbě nebo se zajímají o vzdělávací obsah, který mateřská škola nabízí. Pokud si rodiče nejsou jisti, může to být způsobeno i tím, že program viděli naposled, když dítě do mateřské školy nastupovalo a již si nejsou tak jisti jeho obsahem.

Otázka č. 8 Podílíte se tvorbě Školního vzdělávacího programu?



Graf 3 Podíl rodičů na tvorbě Školního vzdělávacího programu

Graf znázorňuje odpovědi rodičů na otázku, zda se podílí na tvorbě Školního vzdělávacího programu. Tady měli rodiče na výběr pouze ze tří odpovědí (ano, ne, nevím, co to je). Odpovědi jsou formulovány tak, aby bylo jednoznačné, zda se rodič podílí či nikoliv. Nejčastější odpověď rodičů z mateřských škol ve městě i vesnice byla, že se nepodílí na tvorbě Školního vzdělávacího programu. Větší procento rodičů, kteří se nepodílí, bylo z mateřských škol ve městě. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že se podílí, avšak častěji

se podílí rodiče z mateřských škol na vesnici. Tak velké procento rodičů, kteří se nepodílí na tvorbě, může být způsobeno tím, že nemají možnost se na tvorbě programu podílet.

Otázka č. 9 Máte připomínky ke skladbě jídelníčku a kultuře stolování v MŠ?

Odpovědi	Město	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ne	83	80,6
Větší porce	3	2,9
Více ovoce/zeleniny	3	2,9
Více druhů jídel	4	3,9
Špatná kombinace jídel	3	2,9
Jiné	4	3,9
Pitný režim	3	2,9
Σ	103	100

Tabulka 7 Připomínky k jídelníčku a kultuře stolování (město)

Tabulka zobrazuje procenta rodičů z města, kteří mají připomínky ke skladbě jídelníčku. Tato forma otázky byla otevřená. Rodiče mohli vyjádřit svůj názor. Nejčastější odpovědí však bylo, že rodiče nemají žádné připomínky. Další nejčastější odpovědí bylo, že by chtěli více druhů jídel pro děti. Rodiče, kteří odpověděli jako jediní, že chtějí například méně sladkých jídel nebo oblíbená jídla pro děti, jsem zařadila do kategorie odpovědí - jiné. Pokud si dítě nestěžuje na stravu, myslím si, že rodiče nemají připomínky. Pokud je spokojené dítě, je spokojený i rodič.

Odpovědi	Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ne	89	82,4
Méně soli	2	1,9
Více mléčných výrobků	4	3,7
Více ovoce/zeleniny	10	9,2
Jiné	3	2,8
Σ	108	100

Tabulka 8 Připomínky k jídelníčku a kultuře stolování (vesnice)

Tabulka zobrazuje procenta rodičů z mateřských škol na vesnici, kteří mají připomínky ke skladbě jídelníčku a kultuře stolování. Již z velikosti tabulky můžeme vidět, že odpovědi nebyly tak rozmanité, jako rodičů z mateřských škol ve městě. Nejčastěji však rodiče odpověděli, že nemají žádné připomínky. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že by si přáli více ovoce/zeleniny do jídelníčku. Opět odpovědi, které byly zastoupeny jednou, jsem zařadila do kategorie odpovědí – jiné. Stejně, jako rodiče z města, pokud dítěti v mateřské škole jídlo chutná a nestěžuje si, rodiče většinou nemají připomínky.

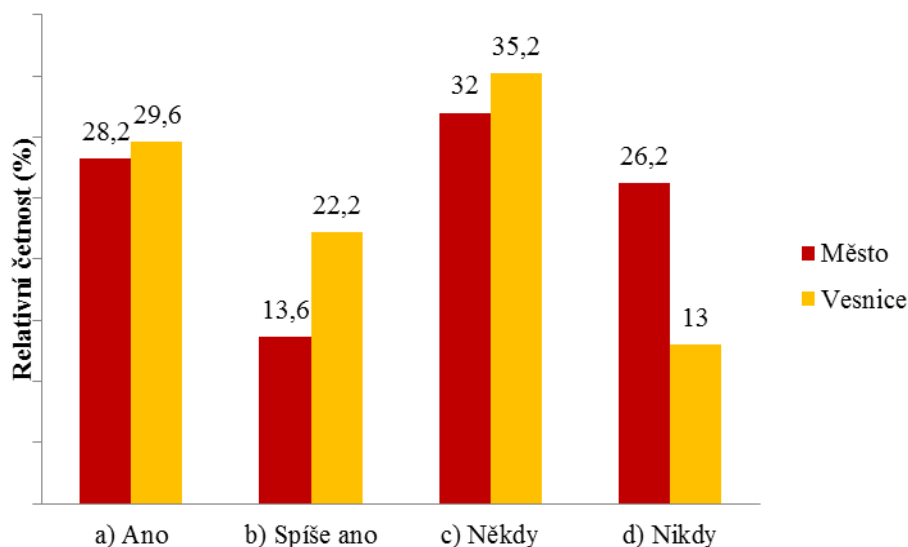
Otázka č. 10 Co předcházelo nástupu Vašeho dítěte do mateřské školy?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Postupné seznamování	23	22,3	36	33,4
b) Hned nastoupilo	34	33	40	37
c) Jedenkrát se seznámilo	46	44,7	32	29,6
Σ	103	100	108	100

Tabulka 9 Seznámení dítěte s mateřskou školou

Otázka číslo deset měla zjistit, co předcházelo nástupu dítěte do mateřské školy. Rodiče měli na výběr ze tří odpovědí. Procentuální rozložení odpovědí na vesnici bylo skoro rovnoměrné. Ve městě byla nejčastější odpověď rodičů, že se jejich dítě jen jednou seznámilo a poté do mateřské školy nastoupilo. Na rozdíl od toho na vesnici byla nečastější odpověď, že hned do mateřské školy děti nastoupily bez předchozího seznamování. Tato otázka není příliš závislá na umístění mateřské školy. Adaptační proces závisí na schopnosti dítěte přizpůsobit se novému prostředí a novým věcem. Také však závisí na tom, co mateřská škola v procesu adaptace nabízí. Ne každá mateřská škola umožňuje postupné navštěvování a seznámení se s prostředím.

Otázka č. 11 Spolupracujete s mateřskou školou při různých akcích?



Graf 4 Spolupráce rodičů na akcích

Graf znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, zda spolupracují s mateřskou školou při různých akcích. Rodiče měli na výběr ze čtyř druhů odpovědí. První dvě odpovědi byly kladného charakteru, třetí byla neutrální a poslední záporná. Nejčastěji rodiče z mateřských škol ve městě i na vesnici odpověděli, že někdy spolupracují s mateřskou školou při různých akcích. Druhou nejčastější odpovědí, jak rodičů z mateřských škol ve městě, tak z vesnice byla, že spolupracují s mateřskou školou při různých akcích. Rodiče z mateřských škol na vesnici více spolupracují s mateřskou školou než rodiče z mateřských škol ve městě. To může být způsobeno i atmosférou, která v mateřských školách panuje. Mateřské školy na vesnici většinou mají „rodinnou“ atmosféru. Z toho důvodu i více rodičů spolupracuje s mateřskou školou.

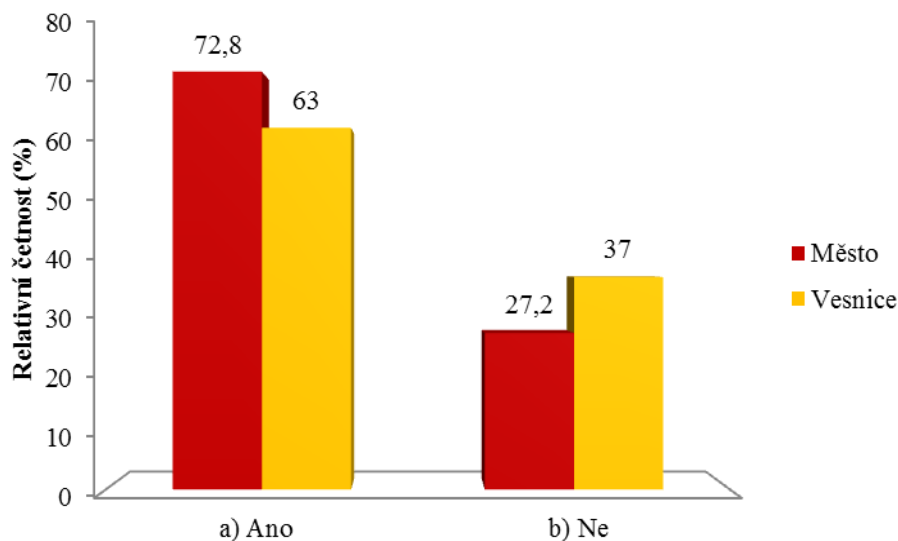
Otázka č. 12 Jakou formou se podílíte na spolupráci?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Finančně	34	33	35	32,4
b) Organizačně	25	24,3	38	35,2
c) Neúčastním se	35	34	28	25,9
d) Jinak (pečení, materiálně, pomocné práce)	9	8,7	7	6,5
Σ	103	100	108	100

Tabulka 10 Způsob spolupráce rodičů

Otázka se respondentů dotazovala, jakou formou se podílí na spolupráci. Rodiče měli na výběr celkem ze čtyř odpovědí, přičemž poslední čtvrtá odpověď zodpovídala jinou formu spolupráce, než bylo uvedeno v předchozích třech odpovědích. Rodiče většinou uváděli jako formu jiné spolupráce pečení nebo pomocné práce. Nejčastější odpověď na tuto otázku rodičů z mateřských škol ve městě byla, že se spolupráce s mateřskou školou neúčastní, přičemž rodiče z mateřských škol na vesnici nejčastěji odpověděli, že se podílí organizačně. Druhou častou odpovědí rodičů z mateřských škol na vesnici i ve městě bylo, že se podílí finančně. Ve městě se rodiče nejvíce neúčastní. Může to být způsobeno tím, že tráví čas například v práci a jsou rádi, když mohou být chvíli doma a odpočinout si. Na rozdíl od toho na vesnici je nejčastější způsob spolupráce organizace akcí. To může být způsobeno tím, že nemají dostatek prostředků pro finanční spolupráci nebo raději vynaloží svůj čas na organizaci nějaké akce a také „rodinnou“ atmosférou, kde se každý zná.

Otázka č. 13 Je ve Vaší škole možnost mimoškolních aktivit?



Graf 5 Možnost mimoškolních aktivit v mateřské škole

Graf znázorňuje odpovědi rodičů na otázku, zda je v jejich mateřské škole možnost mimoškolních aktivit. Rodiče měli na výběr ze dvou odpovědí. Nejčastější odpověď byla, že je možnost mimoškolních aktivit v mateřských školách jak ve městě, tak na vesnici. Větší procento rodičů z mateřských škol na vesnici odpovědělo, že není v jejich mateřské škole možnost mimoškolních aktivit. Ve městě může být větší možnost mimoškolních aktivit, z toho důvodu, že se chtějí vyrovnat konkurenci kroužků, které nabízejí různá zařízení. Však mateřské školy na vesnici, chtějí rodičům ušetřit rodičům čas a peníze, které by museli vynaložit, kdyby děti vozili do kroužků ve městě.

Otázka č. 14 Které mimoškolní aktivity Vaše dítě v mateřské škole navštěvuje?

Odpovědi	Město	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Angličtina	26	34,7
b) Hudební nástroj	1	1,3
c) Zpěv	20	26,7
d) Výtvarná činnost	10	13,3
e) Jiné: žádné	8	10,7
e) Fotbal	1	1,3
e) Tanec	4	5,3
e) Dramatický kroužek	1	1,3
e) Plavání	2	2,7
e) Logopedie	2	2,7
Σ	75	100

Tabulka 11 Druhy mimoškolních aktivit v MŠ (město)

V tabulce jsou znázorněny odpovědi rodičů na otázku, které mimoškolní aktivity jejich dítě v mateřské škole navštěvuje. Na tuto otázku odpovídali pouze rodiče z mateřských škol ve městě, kteří při předchozí otázce odpověděli, že je v jejich mateřské škole možnost mimoškolních aktivit. Rodiče měli na výběr ze čtyř odpovědí, přičemž čtvrtá byla jiná odpověď, kterou rodiče doplnili. Nejčastější odpověď byla, že dítě navštěvuje v mateřské škole anglický jazyk. Druhou nejčastější odpovědí byl zpěv. V tabulce jsou vypsány i nejčastější odpovědi rodičů na poslední otázku (jiné), kde rodiče vyplnili mimoškolní aktivitu, která nebyla v nabídce. Rodiče si myslí, že angličtinu by se děti měli začít učit už v předškolním věku, avšak pokud má dítě například nějakou vadu řeči, může mu anglický jazyk spíše uškodit. Rodiče si myslí, čím dříve dítě s anglickým jazykem začne, tím snazší to potom bude mít na základní škole.

Odpovědi	Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Angličtina	8	11,7
b) Hudební nástroj	10	14,7
c) Zpěv	10	14,7
d) Výtvarná činnost	23	33,8
e) Jiné-plavání	10	14,7
e) Logopedie	1	1,5
e) Náboženství	1	1,5
e) Tanec	1	1,5
e) Keramika	3	4,4
e) Žádné	1	1,5
Σ	68	100

Tabulka 12 Druhy mimoškolních aktivit v MŠ (vesnice)

V tabulce jsou znázorněny odpovědi rodičů na otázku, které mimoškolní aktivity jejich dítě v mateřské škole navštěvuje. Na tuto otázku odpovídali pouze rodiče z mateřských škol na vesnici, kteří při předchozí otázce odpověděli, že je v jejich mateřské škole možnost mimoškolních aktivit. Rodiče měli na výběr ze čtyř odpovědí, přičemž čtvrtá byla jiná odpověď, kterou rodiče doplnili. Nejčastější odpověď byla, že dítě navštěvuje v mateřské škole výtvarné činnosti. Druhou nejčastější odpovědí byl hudební nástroj a zpěv. V tabulce jsou vypsány i nejčastější odpovědi rodičů na poslední otázku (jiné), kde rodiče vyplnili mimoškolní aktivitu, která nebyla v nabídce. Na vesnici může být zájem rodičů o kroužky podmíněn zájmy dětí nebo se snaží rozvinout vlohy, kterými dítě disponuje.

Otázka č. 15 Přivítali byste možnost nových mimoškolních aktivit?

Odpovědi	Město	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	48	46,5
Dramatický kroužek	2	1,9
Pohybové aktivity	6	5,8
Hudební čin.	3	2,9
Angličtina	20	19,4
Jiné	17	16,5
Ne	55	53,5
Dostačující	48	46,7
Nemáme potřebu	7	6,8
Σ	103	100

Tabulka 13 Druhy nových mimoškolních aktivit (město)

Otázka se ptala rodičů, zda by přivítali možnost nových mimoškolních aktivit. Tabulka 13 zobrazuje odpovědi rodičů z mateřských škol ve městě. Tato otázka byla otevřená a rodiče odpovídali své názory a náměty. Celkem by přivítalo nové mimoškolní aktivity 46,5 % rodičů. Nejčastěji se objevila odpověď, že si přejí anglický jazyk v mateřské škole. Rodičů, kteří nechtějí nové mimoškolní aktivity, je 53,5 %. Z toho nejčastější odpověď byla, že současná nabídka v mateřské škole je dostačující.

Odpovědi	Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	53	49,1
Tanec	3	2,8
AJ	32	29,6
Pohybové aktivity	7	6,5
Plavání	2	1,8
Dramatický kroužek	3	2,8
Jiné	6	5,6
Ne	55	50,9
Dostatek	40	37
Nízký věk	6	5,6
Nejasný zájem dítěte	2	1,8
Kroužky mimo MŠ	7	6,5
Σ	108	100

Tabulka 14 Druhy nových mimoškolních aktivit v MŠ (vesnice)

Druhy nových mimoškolních aktivit v mateřských školách na vesnici znázorňuje tabulka 14. Otázka byla otevřená, rodiče mohli odpovídat dle vlastního názoru. Nové mimoškolní aktivity v mateřských školách na vesnici by přivítalo 49,1 % rodičů. Nejčastější odpověď byla anglický jazyk, stejně jako v mateřských školách ve městě. Záporný postoj k zavedení nových mimoškolních aktivit má 50,9 % rodičů. Nejčastější odpověď byla, že současná nabídka v mateřské škole je dostačující.

Otázka č. 16 Zabývá se mateřská škola prevencí sociálně patologických jevů (násilí, šikana, problémy stravování, různé virtuální závislosti apod.)?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	31	30,1	16	14,8
b) Občas	11	10,7	13	12
c) Nevím	55	53,4	70	64,8
d) Ne	6	5,8	9	8,4
Σ	103	100	108	100

Tabulka 15 Prevence sociálně patologických jevů v MŠ

Otázka měla zjistit, zda rodiče ví, jestli se mateřské školy zabývají prevencí sociálně patologických jevů v mateřské škole (násilí, šikana, problémy stravování a různé virtuální závislosti). Rodiče měli na výběr ze čtyř odpovědí. Nejčastěji rodiče z mateřských škol ve městě i na vesnici odpověděli, že nevědí, zda se mateřská škola prevencí tohoto tématu zabývá. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že se mateřské školy ve městě i na vesnici, prevencí tohoto tématu zabývá. Nejčastější odpověď mohla být způsobena tím, že rodiče nevědí, co je vzdělávacím obsahem v mateřské škole. Je otázkou, zda jsou špatně informováni nebo mají k dispozici informace, které je nezajímají.

Otázka č. 17 Jaký je Váš postoj k prevenci sociálně patologických jevů v mateřské škole (násilí, šikana, virtuální závislosti)?

Odpovědi	Město	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Kladný	79	77
Priměřené informace	50	49
Důležitost	28	27
Osobní zkušenost	1	1
Záporný	24	23
Nízký věk	13	13
Nevhodné do MŠ	11	10
Σ	103	100

Tabulka 16 Postoj rodičů k prevenci sociálně patologických jevů v MŠ (město)

Otázka byla otevřená, kde rodiče z mateřských škol ve městě mohly vyjádřit svůj názor na prevenci sociálně patologických jevů v mateřské škole. Celkově kladný postoj má 77 % rodičů. Nejčastější odpověď byla, že s tímto tématem souhlasí, avšak dětem je nutné zprostředkovat pouze informace přiměřené jejich věku. Záporný postoj má celkem 23 % rodičů. Nejčastější odpověď byla, že děti jsou na toto téma ještě malé.

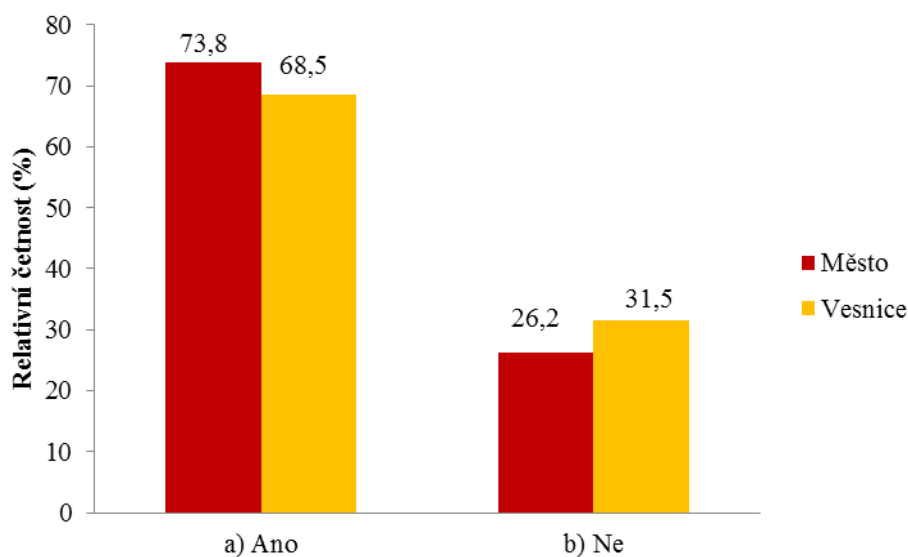
Odpovědi	Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Kladný	70	64,8
Priměřené informace	58	53,7
Více problematiky PC	2	1,8
Osobní zkušenost	1	1
Důležité v dnešní spol.	9	8,3
Záporný	38	35,2
Nízký věk	29	26,8
Nechat na výchově rodičům	3	2,8
Nemám názor	6	5,6
Σ	108	100

Tabulka 17 Postoj rodičů k prevenci sociálně patologických jevů v MŠ (vesnice)

Tabulka ukazuje odpovědi rodičů z mateřských škol na vesnici, na postoj k prevenci sociálně patologických jevů v mateřské škole. Rodiče odpovídali podle vlastního názoru. Celkově kladný postoj k prevenci tohoto tématu má 64,8 % rodičů. Nejčastější odpověď byla, že by mateřská škola měla dětem zprostředkovat přiměřené informace jejich věku. Záporný postoj má celkem 35,2 % rodičů. Zde byla nejčastější odpověď, že děti mají nízký věk na takovéto témata.

Vzhledem k dnešní době, rodiče z mateřských škol ve městě i na vesnici mohou mít pocit, že jejich dítěti stále něco hrozí, proto je důležité, aby mělo povědomí i o takovýchto věcech.

Otázka č. 18 Souhlasili byste se zavedením tohoto tématu do Školního vzdělávacího programu?



Graf 6 Souhlas rodičů se zavedením tématu sociálně patologických jevů do ŠVP

Graf zobrazuje hodnoty odpovědí rodičů z mateřských škol ve městě a na vesnici, na otázku zda by souhlasili se zavedením tématu prevence sociálně patologických jevů do Školního vzdělávacího programu. Nejčastější odpovědí rodičů z mateřských škol na vesnici i ve městě bylo, že by souhlasili se zavedením tohoto tématu do Školního vzdělávacího programu. Toto téma by si však ve Školním vzdělávacím programu přálo o necelých 5 % více rodičů z mateřských škol ve městě. Větší procento rodičů z mateřských škol na vesnici nesouhlasí se zavedením tohoto tématu do Školního vzdělávacího programu. Tato otázka souvisí s předchozí, kdy rodiče vyjadřovali svůj postoj k sociálně patologickým jevům.

Pokud rodiče mají kladný postoj k těmto jevům, častěji souhlasí se zavedením tohoto tématu do školního vzdělávacího programu.

Otázka č. 19 Vodí do mateřské školy Vaše dítě někdo jiný kromě Vás?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Prarodiče	51	49,5	53	49,1
b) Starší sourozenec	31	30,1	33	30,5
c) Jiná osoba	21	20,4	20	18,6
d) Dítě chodí samo	0	0	2	1,8
Σ	103	100	108	100

Tabulka 18 Další lidé, kteří vodí dítě do mateřské školy

Tabulka znázorňuje odpovědi rodičů na otázku, zda vodí do mateřské školy jejich dítě někdo jiný kromě nich. Rodič měli na výběr celkem ze čtyř odpovědí. Nejčastější odpověď rodičů z mateřských škol ve městě i na vesnici byla, že do mateřské školy vodí dítě ještě prarodiče. Procentuální zastoupení bylo, až na pár desetin procent totožné. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že dítě do mateřské školy vodí starší sourozenec. Zde bylo procentuální zastoupení, obdobné, jako předchozí odpovědi rodičů. Nejčastěji mohou prarodiče vodit do mateřské školy děti z toho důvodu, že mohou bydlet společně a prarodiče mají více času.

Otázka č. 20 Jak komunikujete s mateřskou školou o Vašem dítěti?

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Nástěnka	13	12,6	3	2,8
b) Internet	4	3,9	9	8,3
c) Osobně	83	80,6	94	87
d) Hromadné schůzky	3	2,9	2	1,9
Σ	103	100	108	100

Tabulka 19 Komunikace rodiče s mateřskou školou

Tabulka zobrazuje odpovědi rodičů na poslední otázku z dotazníku. Tedy, jak komunikují s mateřskou školou o jejich dítěti. Rodiče zde měli výběr ze čtyř odpovědí, stejných jako u otázky číslo 4. Nejčastější odpovědí rodičů z mateřských škol ve městě i na vesnici bylo, že komunikují osobně. Druhou nejčastější odpovědí rodičů z mateřských škol ve městě byla komunikace přes nástěnku, zatím co rodiče z mateřských škol na vesnici komunikují o dítěti přes internet. Stejně jako otázky číslo 4, tak i zde může být nejčastější osobní komunikace z důvodu, že rodiče se každodenně s pedagogy setkávají a tím pádem je nemožné se osobnímu kontaktu vyhnout.

6 ZÁVĚR ŠETŘENÍ

Cílem pro mne bylo ověřit mnou předem zvolené hypotézy pomocí testu nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční a čtyřpolní tabulku. Hladinu významnosti jsem zvolila 0,05.

1. Liší se preference rodičů vůči osobnímu kontaktu s mateřskou školou v závislosti na umístění mateřské školy?

H1: Rodiče z vesnice více preferují osobní komunikaci s mateřskou školou, než rodiče z města.

Z testu nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku vyšlo, že neexistuje významný statistický rozdíl v odpovědích respondentů na preferenční komunikaci s mateřskou školou, jak ve městě, tak na vesnici. Hodnota, která vyšla, z výpočtu činila 4,002. Hypotéza se tedy nepotvrdila. V preferenci osobní komunikace rodičů s mateřskou školou na vesnici a ve městě není statisticky významný rozdíl. Celkem 84,2 % rodičů z mateřských škol na vesnici a 76,7 % rodičů z mateřských škol ve městě odpovědělo, že preferuje osobní komunikaci.

Myslím si, že rodiče raději komunikují s pedagogy mateřských škol osobně, jelikož se dozví informace o svém dítěti ihned, popřípadě vzniklý problém můžou řešit. Také je to způsobeno určitě tím, že rodič nemá možnost se kontaktu s pedagogy vyhnout, jelikož dítě vodí do mateřské školy denně. Minimálně musí pedagoga informovat o tom, kdy dítě mateřskou školu opustí a kdo ho vyzvedne. Tento přístup je totožný jak ve městě, tak na vesnici.

2. Je informovanost rodičů o pobytu jejich dítěte odlišná v závislosti na umístění mateřské školy?

H2: Rodiče z vesnice mají více informací o pobytu svého dítěte v mateřské škole, než rodiče z města.

K potvrzení této hypotézy jsem spojila počet kladných odpovědí (ano a spíše ano) a počet záporných odpovědí (ne, spíše ne). Provedla jsem to z důvodu, abych dospěla k jednoznačnému potvrzení či vyvrácení mnou zvolené hypotézy.

Při výpočtu testu nezávislosti Chí-kvadrát se potvrdilo, že mezi mateřskými školami ve městě a na vesnici není významný statistický rozdíl v odpovědích rodičů z města a vesnice, zda mají dostatek informací o svém dítěti. Hodnota, která vyšla z výpočtu, činila 2,016. Mnou zvolená hypotéza se tedy nepotvrdila. Nejsou tedy statisticky významné roz-

díly v informovanosti rodičů o pobytu jejich dítěte v mateřské škole jak na vesnici, tak ve městě. Celkem 87 % rodičů z mateřských škol na vesnici a 87,4 % rodičů z mateřských škol ve městě odpovědělo, že má dostatek informací o pobytu svého dítěte v mateřské škole.

Je to opět způsobeno každodenním kontaktem a komunikací rodiče o dítěti, zásady jsou totožné ve městě i na vesnici. Učitelky mateřských škol mají v oblibě při vyzvednutí dítěte pochválit, co za den všechno zvládlo a pokud má nějaký problém informovat o něm rodiče. Mnohdy však převezme iniciativu rodič, který již při otevření dveří se učitelky sám zeptá a považuje sdělení informací.

3. Liší se podíl rodičů na tvorbě Školního vzdělávacího programu v závislosti na umístění mateřské školy?

H3: Rodiče z vesnice se více podílí na tvorbě Školního vzdělávacího programu MŠ, než rodiče z města.

Potvrdilo se, že není statisticky významný rozdíl v odpovědích, zda se rodiče z města a vesnice podílejí na tvorbě Školního vzdělávacího programu. Z výpočtu Chí-kvadrátu vyšla hodnota 2,56. Mnou zvolená hypotéza se tedy nepotvrdila. Z toho vyplývá, že nejsou statisticky významné rozdíly na podílení rodičů při tvorbě Školního vzdělávacího programu jak na vesnici, tak ve městě. Pouze 15,7 % rodičů z mateřských škol na vesnici a 11,6 % rodičů z mateřských škol ve městě odpovědělo, že se podílí na tvorbě ŠVP.

Tato neúčast rodičů může být způsobena tím, že mateřské školy mnohdy rodičům nedávají možnost se do tvorby Školního vzdělávacího programu zapojit. Pokud i mají takovou možnost, tak se přesto do tvorby ŠVP zapojují pouze rodiče, kteří projeví zájem.

4. Je úroveň spolupráce rodiče a mateřské školy na různých akcích odlišná v závislosti na umístění mateřské školy?

H4: Rodiče z vesnice více spolupracují s mateřskou školou při různých akcích, než rodiče z města.

K potvrzení či vyvrácení hypotézy jsem opět spojila počet kladně znějících odpovědí (ano, spíše ano).

Z výpočtu testu nezávislosti Chí-kvadrát vyplývá, že existuje statisticky významný rozdíl mezi odpověďmi respondentů z mateřských škol ve městě a na vesnici, zda spolupracují s mateřskou školou při různých akcích. Hodnota, která vyšla z výpočtu, činila 6,066. Hy-

potéza, kterou jsem si stanovila, se potvrdila. Rodiče z vesnice spolupracují s mateřskou školou při různých akcích více, jako rodiče z města. Pro zjištění úzkosti vztahu jsem počítala normovaný koeficient kontingence, který vyšel 0,236. Jde o hodnotu, která není statisticky důležitá. Celkově 51,8 % rodičů z mateřských škol na vesnici a 41,8 % rodičů z mateřských škol ve městě odpověděli, že se podílí na spolupráci s mateřskou školou.

Vyšší spolupráce rodičů z mateřských škol na vesnici může být způsobena tím, že v menších obcích se zpravidla všichni znají a mají větší snahu zapojit se do chodu mateřské školy. Rodiče z mateřských škol ve městě často nemají tolik času a nemusí mít k pedagogům vytvořený ani takový vztah, aby se chtěli do spolupráce zapojit.

5. Je možnost mimoškolních aktivit odlišná v závislosti na umístění mateřské školy?

H5: V mateřské škole na vesnici je méně mimoškolních aktivit, než v mateřské škole ve městě.

K ověření hypotézy jsem počítala test nezávislosti Chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Z odpovědí vychází, že neexistují významné rozdíly mezi odpověďmi respondentů z mateřských škol ve městě a na vesnici, zda je v mateřské škole možnost mimoškolních aktivit. Z výpočtu Chí-kvadrátu vyšla hodnota 2,343. Mnou zvolená hypotéza se tedy nepotvrdila. Rozdíly v množství mimoškolních aktivit na vesnici a ve městě nejsou statisticky významné. Celkově 63 % rodičů z mateřských škol na vesnici a 72,8 % rodičů z mateřských škol ve městě odpovědělo, že v jejich mateřské škole je možnost mimoškolních aktivit.

V dnešní době se mateřské školy snaží nabídnout dětem všestranné rozvíjení jejich osobnosti. Mnohdy však musí podlehnout touhám rodičů, kteří si většinou přejí, ať jejich dítě navštěvuje co nejvíce mimoškolních aktivit, aby mělo různé možnosti. Mateřské školy na vesnici, chtějí dětem nabídnout alespoň nějaké aktivity, aby je rodiče nemuseli vozit za aktivitami například do města. Na rozdíl od toho mateřské školy ve městě, chtějí také dětem nabídnout alespoň minimum aktivit, protože takovéto kroužky přináší mateřské škole alespoň nějaké peníze do jejího rozpočtu.

6. Liší se množství rodičů, kteří by souhlasili se zavedením tématu prevence sociálně patologických jevů do Školního vzdělávacího programu, v závislosti na umístění?

H6: Méně rodičů z vesnice by souhlasilo se zavedením tématu prevence sociálně patologických jevů do Školního vzdělávacího programu, než rodičů z města.

Zde jsem také počítala k ověření hypotézy test nezávislosti Chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Z odpovědí vyplývá, že neexistují rozdíly v odpovědích respondentů z mateřských škol z města a vesnice. Hodnota, která vyšla, z výpočtu Chí-kvadrátu činila, 0,712. Mnou zvolená hypotéza, se tedy nepotvrdila. V množství rodičů z mateřských škol na vesnici a ve městě, kteří by souhlasili se zavedením tématu prevence sociálně patologických jevů do Školního vzdělávacího programu, není statisticky významný. Mezi jevy se nepotvrdil statisticky významný rozdíl. Stejný počet rodičů z mateřských škol na vesnici i ve městě, by souhlasilo se zavedením prevence sociálně patologických jevů do Školního vzdělávacího programu. Celkem 68,5 % rodičů z mateřských škol na vesnici a 73,8 % rodičů z mateřských škol ve městě odpovědělo, že by souhlasili se zavedením tématu prevence sociálně patologických jevů do ŠVP.

Rodiče mohou mít strach z dnešní doby a z vlivů, které na děti číhají. Také je vhodné zabývat se prevencí, která by měla předcházet vzniku těchto sociálně patologických jevů. Rodiče se bojí o své děti, a co se týká například šikany, je to jev, kterému primární prevence může pomoci. Je však otázkou, zda se mateřské školy do těchto témat pouštějí, zda se nebojí toho, že děti by stejně danou problematiku ještě nepochopily. Myslím si, že pokud je pedagog odborníkem na svém místě, musí se umět poprat s jakýmkoli tématem, které se mu naskytne. Primární prevence v předškolním věku je důležitá a zanedbáním můžou dětem hrozit rizika výskytu těchto jevů.

6.1 Odpověď na hlavní výzkumný cíl

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit odlišnost sociálních aspektů vztahu „rodič a mateřská škola“ v porovnání vesnice a města. Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření mi vyšly sociální aspekty vztahu totožné. Jediným rozdílem byla spolupráce rodičů při různých akcích. Zde vyšlo, že více rodičů z mateřských škol na vesnici spolupracuje s mateřskou školou, než rodičů z mateřských škol ve městě. Je tedy zřejmé, že mateřské školy ve městě a na vesnici nemají statisticky významné rozdíly sociálních aspektů vztahů s rodiči.

6.2 Doporučení pro praxi

Kvantitativní výzkum byl uskutečněn na pouhých 211 ks dotazníků. Z tohoto důvodu nelze markantním způsobem zobecňovat mnou stanovené závěry. Avšak pár námětů lze přinést.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že nejsou výrazné rozdíly v sociálních aspektech vztahu „rodič a mateřská škola“. Mateřské školy ve městě i na vesnici poskytují rodičům a dětem podobné podmínky předškolního vzdělávání. Až na drobné rozdíly například v druzích kroužků, které mateřské školy nabízí či v připomínkách rodičů ke skladbě jídelníčku a kultuře stolování, se odpovědi respondentů pohybují skoro v totožných hodnotách.

Doporučení pro mateřské školy z vesnic i měst je, aby se věnovaly prevenci sociálně patologických jevů, jako je šikana, násilí, virtuální závislosti či problémy stolování. Rodiče dnešních dětí chtějí, aby jejich děti věděly alespoň něco o těchto tématech. Samozřejmě jim mateřská škola musí zprostředkovat věku přiměřené informace. Pokud se mateřská škola těmto tématům věnuje, měli by mít rodiče přehled o tom, že tento obsah ŠVP obsahuje.

Doporučení pro rodiče z města je, že by měli více spolupracovat s mateřskou školou. Je pouze na nich, jakou formu spolupráce si vyberou. Mateřská škola nabízí pestré možnosti, zapojení se do spolupráce, ať už finanční zapojení, organizační nebo materiální.

Mateřské školy z města by měly rodičům umožnit spolupráci na tvorbě Školního vzdělávacího programu. Pokud mateřská škola nechce, aby rodiče zasahovali do obsahu výchovně-vzdělávacího procesu, měly by jim alespoň umožnit vznést své názory a náměty.

Z šetření vyšlo, že mateřské školy ve městě často nabízejí méně mimoškolních aktivit či vůbec žádné. Doporučila bych tedy mateřských školám, aby zavedly alespoň jednu nebo dvě mimoškolní aktivity. Netvrdím, že každá mateřská škola musí mít povinně nějaké druhy mimoškolních aktivit, avšak minimálně dvě aktivity jsou přijatelné jak pro rodiče, tak pro děti. Rodiče, tak budou mít pocit, že mateřská škola nabízí jejich dětem „něco navíc“ a děti budou mít činnost, která je bude rozvíjet.

Rodiče z mateřských škol na vesnici odpověděli častěji, že jsou nespokojeni s přístupem pedagogických pracovníků než rodiče z města. Z tohoto důvodu, bych pedagogickým pracovníkům z vesnice doporučila lepší přístup, jak k rodičům, ale i dětem. Pokud pedagog dá rodičům prostor k vyjádření názoru a připomínek, rodiče nabude dojmu, že je důležitý a vztah se poté zlepší. Samozřejmě by náměty rodičů neměly zasahovat do kompetencí pedagoga.

I když v šetření vyšlo, že většinou jsou sociální aspekty vztahu „rodič a mateřská škola“ na vesnici a ve městě podobné, myslím si, že by mateřská škola měla rodičům umožnit i spolupráci na školním vzdělávacím programu. Samozřejmě by neměli mít volnost ve výbě-

ru témat, mohli by však vznést své nápady a náměty. Také by jim mateřské školy měly podávat o dítěti informace, přeci jen má rodič právo vědět o tom, co jejich dítě v mateřské škole dělá a jakým způsobem se chová.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala sociálním aspektům vztahu „rodič a mateřská škola“ – porovnání vesnice a města. V teoretické části jsem definovala, co si pod pojmem sociální aspekty vztahu mezi rodičem a mateřskou školou, představuji. Za tyto aspekty považuji komunikaci, spolupráci a výběr mimoškolních aktivit rodiči. Součástí teoretické části jsou i sociálně patologické jevy, jež se vyskytují v prostředí mateřských škol. Zde se může vyskytnout šikana, agresivita a nelze opomenout prevenci virtuálních závislostí. Každá mateřská škola by se měla zabývat prevencí všech těchto sociálně patologických jevů. Děti by však měly dostat pouze přiměřené informace jejich věku. Primární prevence by měla začít již v mateřské škole, aby děti věděly, že se s něčím takovým mohou setkat a byly připraveny.

Pokud se v mateřské škole objeví například šikana či agrese vůči dětem, měla by okamžitě jednat a především spolupracovat s rodiči na řešení této situace.

Co se týká vlastní analýzy, bylo provedeno porovnání sociálních aspektů vztahu „rodič a mateřská škola“ ve městě a na vesnici. Vlastní šetření spočívalo ve sběru a interpretaci výsledků dat z dotazníků.

Polovina respondentů odpověděla, že neví, zda je téma prevence sociálně patologických jevů součástí Školního vzdělávacího programu. Rodiče často nemají ponětí o tom, co Školní vzdělávací program obsahuje. Ve většině mateřských škol však rodiče podepisují prohlášení, že jsou obeznámeni s obsahem Školního vzdělávacího programu. Je však pouze na nich, zda toto jen bezhlavě podepíší, či se skutečně podívají, co obsahuje. Na některých mateřských školách je Školní vzdělávací program umístěn k nahlédnutí v každé třídě. Mnoho mateřských škol nabízí spolupráci rodičů při jeho tvorbě. Rodiče by měli mít možnost, alespoň vznést připomínky či náměty na zlepšení obsahu. Spolupráce rodiče a mateřské školy je především závislá na jednom ze základních pilířů, kterou tvoří komunikace mezi rodičem a mateřskou školou. Bez komunikace by se vztah ani nemohl rozvíjet.

K mému překvapení jsem dospěla k dílčímu závěru, že rozdíly mezi městem a vesnicí v této problematice nejsou až tak markantní. Snad jediným výrazným rozdílem v odpovědích byla spolupráce rodičů s mateřskou školou, kdy více spolupracují rodiče z mateřských škol z vesnice. Dalším postřehem vyplývajícím z mého šetření je skutečnost, že ve městech si rodiče přebírají více informací z nástěnek než rodiče z vesnice. Rozdíl je i v nabídce mimoškolních aktivit mateřskými školami.

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit materiál, který bude sloužit jako ucelený zdroj informací pro potřeby především těch mateřských škol, ve kterých jsem prováděla dotazníkové šetření, se zaměřením na sociální aspekt vztahu „rodič a mateřská škola“. Zpětnou vazbou a přínosem praktického využití výstupu z mé bakalářské práce je pro mě skutečnost, že řada mateřských škol v následujícím období bude tvorbu školního vzdělávacího programu s rodiči konzultovat a dá jim možnost se tímto způsobem podílet na předškolním vzdělávání jejich dětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEČKOVÁ, Ivana, 2008. Adaptace dítěte v mateřské škole. *Metodický portál RVP*. In: rvp [online]. 11. dubna, 2008 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2215/adaptace-ditete-v-materske-skole.html/>
- [2] COOTZ, E. Kim, [b.r.]. *The Role of Parent Involvement in Cooperative Preschool Programs* [online]. California: University of California. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: https://www.littlewonders.org/archive/parents_in_coop_preschools.pdf.
- [3] ČAPEK, Robert, 2010. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2742-4.
- [4] ESSA, Eva, 2011. *Jak pomoci dítěti: metody zvládnání problémů dětí v předškolní výchově*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2928-9.
- [5] GAVORA, Peter, 2012. *Tvorba výskumného nástroja pre pedagogické bádanie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 978-80-10-02353-0.
- [6] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [7] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, (eds.), 2001. *Předškolní a primární pedagogika – Předškolská a elementární pedagogika*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-585-7.
- [8] KOŽÁTKOVÁ, Soňa, 2008. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1568-1.
- [9] KREJČOVÁ, Lenka, 2012. Moderní trend – zájmové kroužky v MŠ. *Řízení školy*. Speciál pro mateřské školy 6/12. Praha: Wolters Kluwer ČR, č. 6, s. 2-4. ISSN 1214-8679.
- [10] LAUERMAN, Martin, 2011. Vytváření úspěšného partnerství mezi školou a rodiči. *Metodický portál RVP*. In: rvp.cz [online]. 19. května, 2011. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/11365/VYTVARENI-USPESNEHO-PARTNERSTVI-MEZI-SKOLOU-A-RODICI.html/>
- [11] LAŽOVÁ, Ladislava, 2013. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0378-0.
- [12] MAJERČÍKOVÁ, Jana, 2011. Rodina a její důvera k škole. *Pedagogika.sk* [online]. Roč. 2, č. 1, s. 9-27 [cit. 2013-10-01]. ISSN 1338-0982. Dostupné z:

<http://www.casopispedagogika.sk/studie/rodina-a-jej-dovera-k-skole-jana-majercikova.html>.

- [13] MAJERČÍKOVÁ, Jana, 2012. *Profesionální zdatnost: (self-efficacy)*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. ISBN 978-80-223-3345-0.
- [14] MERTIN, Václav a Ilona Gillernová, 2010. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portal. ISBN 978-80-7367-627-8.
- [15] NOVÁKOVÁ, Dagmar, 2012. *Řízení školy*. Speciál pro mateřské školy 6/12. Praha: Wolters Kluwer ČR, č. 6, s. 12-13. ISSN 1214-8679.
- [16] PÁNKOVÁ, Regina, 2007. *Problematika stravovacích návyků a obezity u dětí předškolního věku v Ústí nad Labem a Liberci* [online]. Ústí nad Labem: Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví. [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: www.apra.ipvz.cz/download.asp?docid=257.
- [17] POL, Milan a Milada RABUŠICOVÁ, 1997. *Rozvoj vztahu školy a rodiny: několik zahraničních inspirací* [online]. Sborník prací FF BU. U, Řada pedagogická. Roč. 46, č. U2, s. 5-34. [cit. 2013-10-01]. ISSN 1211-6971. Dostupné z: <http://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/104627>.
- [18] PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS, 2001. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0607-9.
- [19] Principy inkluzivního vzdělávání, [b.r.]. In: META o.p.s.- Společnost pro příležitosti mladých migrantů. *Inkluzivní škola. cz* [online]. Praha [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/pedagogicka-prace-s-diverzitou/principy-inkluzivniho-vzdelavani>.
- [20] PUNCH, Keith, 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.
- [21] RABUŠICOVÁ, Milada, 2004. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3598-6.
- [22] RABUŠICOVÁ, Milada a Vlastimil ČIHÁČEK, 2002. *Možnosti vzájemné spolupráce školy a rodiny* [online]. Sborník prací FF BU. U, Řada pedagogická. Roč. 50, č. U7, s. 77-91. [cit. 2013-10-01]. ISSN 1211-6971. Dostupné z: <http://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/104696>.
- [23] ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ, 2010. *Jak na šikanu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2991-6.

- [24] SMOLÍKOVÁ, Kateřina et al., 2004. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. ISBN 80-87000-00-5.
- [25] SVOBODOVÁ, Eva, 2012. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Dr. Josefa Raabe. ISBN 978-80-87553-64-0.
- [26] SVOBODOVÁ, Eva, 2010. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-774-9.
- [27] ŠKVARKOVÁ, Zuzana, 2010. *Rodina a škola ve vzájemné spolupráci*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela. ISBN 978-80-557-0024-3.
- [28] TĚTHALOVÁ, Marie, 2012a. Nováčci ve školce. *Informatorium*. Praha: Portál, ročník XIX, č. 7. ISSN 1210-7506.
- [29] TĚTHALOVÁ, Marie, 2012b. Škola, kde se nešikanuje, neexistuje. *Informatorium*. Praha: Portál, ročník XIX, č. 5. ISSN 1210-7506.
- [30] VRKOSLAVOVÁ, Marie, 2008. Patří kroužky do mateřské školy?. *Informatorium*. In: Portal [online]. 4. června, 2008. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=25560>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Σ	suma
ADHD	porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou
aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
cca	přibližně
ks	kusů
MŠ	mateřská škola
popř.	popřípadě
RVP PV	rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP	školní vzdělávací program.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Komunikace rodičů s mateřskou školou.....	41
Graf 2 Informovanost rodičů o pobytu dítěte v MŠ.....	42
Graf 3 Podíl rodičů na tvorbě Školního vzdělávacího programu	44
Graf 4 Spolupráce rodičů na akcích.....	47
Graf 5 Možnost mimoškolních aktivit v mateřské škole	49
Graf 6 Souhlas rodičů se zavedením tématu sociálně patologických jevů do ŠVP.....	55

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet dotazníků.....	37
Tabulka 2 Umístění mateřské školy.....	39
Tabulka 3 Počet obyvatel v místě mateřské školy	39
Tabulka 4 Vztah dítěte k mateřské škole	40
Tabulka 5 Spokojenost rodičů s přístupem pedagogů	43
Tabulka 6 Znalost rodičů o obsahu Školního vzdělávacího programu.....	43
Tabulka 7 Připomínky k jídelníčku a kultuře stolování (město)	45
Tabulka 8 Připomínky k jídelníčku a kultuře stolování (vesnice).....	45
Tabulka 9 Seznámení dítěte s mateřskou školou	46
Tabulka 10 Způsob spolupráce rodičů.....	48
Tabulka 11 Druhy mimoškolních aktivit v MŠ (město).....	50
Tabulka 12 Druhy mimoškolních aktivit v MŠ (vesnice).....	51
Tabulka 13 Druhy nových mimoškolních aktivit (město).....	52
Tabulka 14 Druhy nových mimoškolních aktivit v MŠ (vesnice).....	52
Tabulka 15 Prevence sociálně patologických jevů v MŠ	53
Tabulka 16 Postoj rodičů k prevenci sociálně patologických jevů v MŠ (město).....	54
Tabulka 17 Postoj rodičů k prevenci sociálně patologických jevů v MŠ (vesnice)	54
Tabulka 18 Další lidé, kteří vodí dítě do mateřské školy	56
Tabulka 19 Komunikace rodiče s mateřskou školou	56

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

P II Tabulky

P III Grafy

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den, jmenuji se Olga Šalková a studuji Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně. Prosím Vás o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci, která se týká Sociálních aspektů vztahu mezi rodičem a mateřskou školou. Dotazník je plně anonymní. Předem Vám děkuji za spolupráci.

1. Kde navštěvuje Vaše dítě mateřskou školu?
a) Město b) Vesnice
2. Kolik obyvatel má obec, kde navštěvuje Vaše dítě mateřskou školu?
a) do 3000 obyvatel b) nad 3000 obyvatel
3. Chodí Vaše dítě do mateřské školy rádo?
a) Stále c) Často e) Málo kdy
b) Velmi často d) Někdy f) Nikdy
4. Jakou komunikaci s mateřskou školou preferujete?
a) Osobní b) Nástěnka c) Internet d) Hromadné schůzky
5. Máte dostatek informací o pobytu Vašeho dítěte v mateřské škole?
a) Ano b) Spíše ano c) Nevím d) Spíše ne e) Ne
6. Jste spokojeni s přístupem a chováním pedagogických pracovníků mateřské školy?
a) Ano b) Spíše ano c) Nevím d) Spíše ne e) Ne
7. Víte, co v mateřské škole obsahuje školní vzdělávací program?
a) Ano b) Spíše ano c) Ne d) Nevím, co to je
8. Podílíte se na tvorbě školního vzdělávacího programu?
a) Ano b) Ne c) Nevím, co to je
9. Máte připomínky ke skladbě jídelníčku a kultuře stolování v mateřské škole? (vyplňte)
.....
.....
10. Co předcházelo nástupu Vašeho dítěte do mateřské školy?
a) Postupně jsme mateřskou školu navštěvovali
b) Mé dítě hned nastoupilo do mateřské školy
c) Jedenkrát se dítě seznámilo s mateřskou školou a pak nastoupilo
11. Spolupracujete s mateřskou školou při různých akcích?
a) Ano b) Spíše ano c) Někdy d) Nikdy

Připomínky, podněty a návrhy k některým otázkám, popřípadě k tomu, co by se mělo v mateřské škole zlepšit?

.....

.....

.....

PŘÍLOHA P II: TABULKY

Tabulka č. 1 Preferující komunikace rodičů s mateřskou školou

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Osobní	79	76,7	91	84,2
b) Nástěnka	11	10,7	5	4,6
c) Internetové stránky	10	9,7	11	10,2
d) Hromadné schůzky	3	2,9	1	1
Σ	103	100	108	100

Tabulka č. 2 Informovanost rodičů o pobytu jejich dítěte v mateřské škole

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	69	67	63	58,3
b) Spíše ano	21	20,4	31	28,7
c) Nevím	2	1,9	6	5,5
d) Spíše ne	6	5,8	5	4,7
e) Ne	5	4,9	3	2,8
Σ	103	100	108	100

Tabulka č. 3 Spolupráce rodičů na ŠVP

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	12	11,6	17	15,7
b) Ne	86	83,5	81	75
c) Nevím, co to je	5	4,9	10	9,3
Σ	103	100	108	100

Tabulka č. 4 Spolupráce rodičů s mateřskou školou

Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	29	28,2	32	29,6
b) Spíše ano	14	13,6	24	22,2
c) Někdy	33	32	38	35,2
d) Nikdy	27	26,2	14	13
Σ	103	100	108	100

Tabulka č. 5 Možnost mimoškolních aktivit v mateřské škole

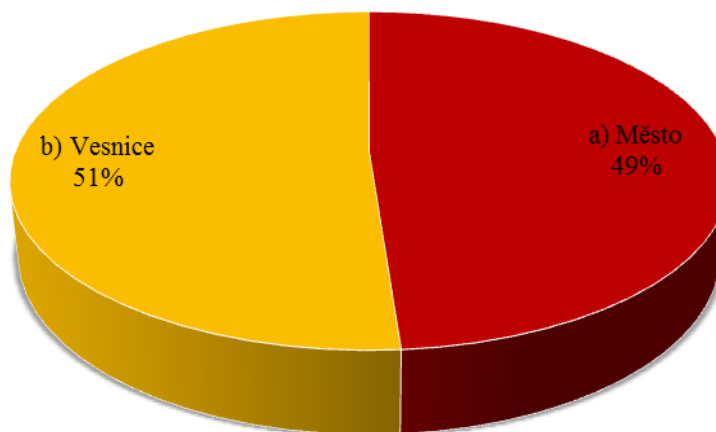
Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	75	72,8	68	63
b) Ne	28	27,2	40	37
Σ	103	100	108	100

Tabulka č. 6 Postoj rodičů k tématu prevence sociálně patologických jevů v ŠVP

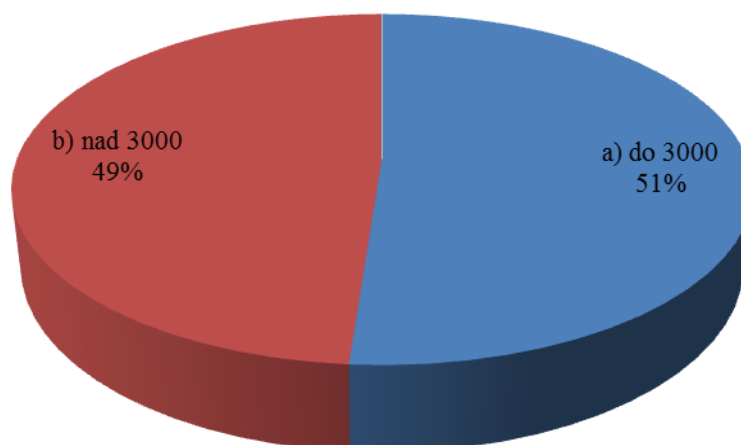
Odpovědi	Město		Vesnice	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
a) Ano	76	73,8	74	68,5
b) Ne	27	26,2	34	31,5
Σ	103	100	108	100

PŘÍLOHA P III: GRAFY

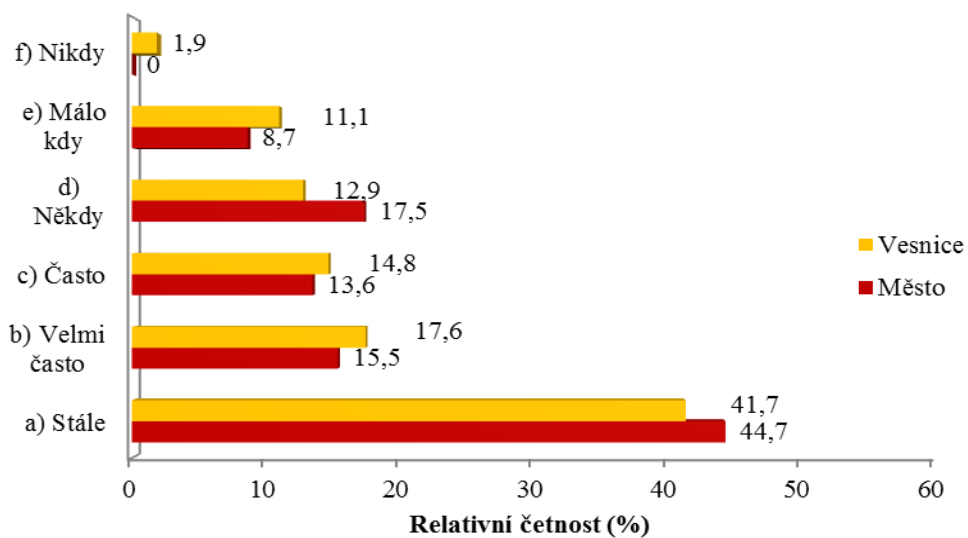
Graf č. 1 Kde navštěvuje Vaše dítě mateřskou školu?



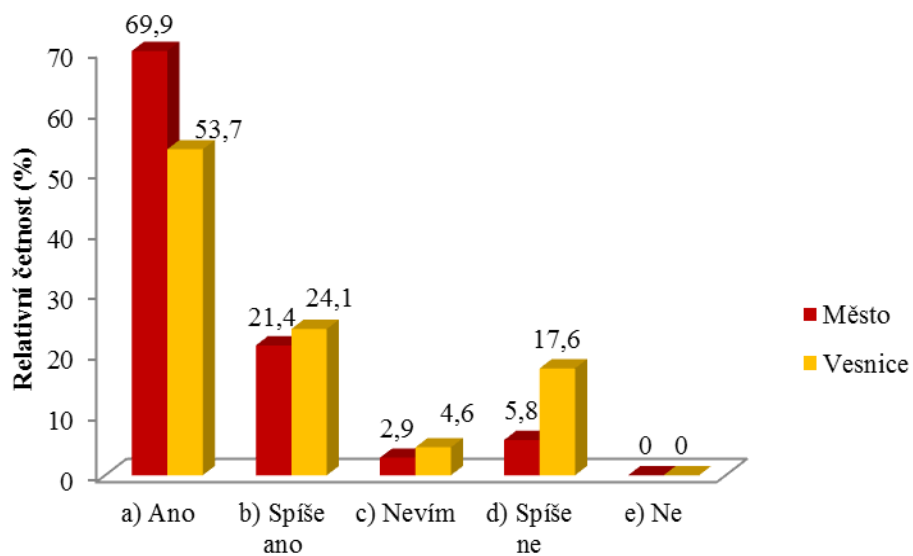
Graf č. 2 Kolik počtu obyvatel má obec, kde Vaše dítě navštěvuje mateřskou školu?



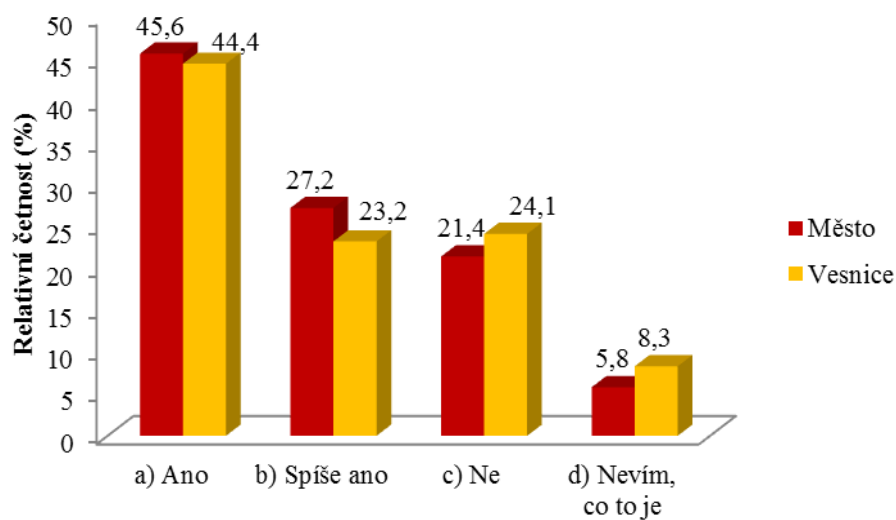
Graf č. 3 Chodí Vaše dítě do mateřské školy rádo?



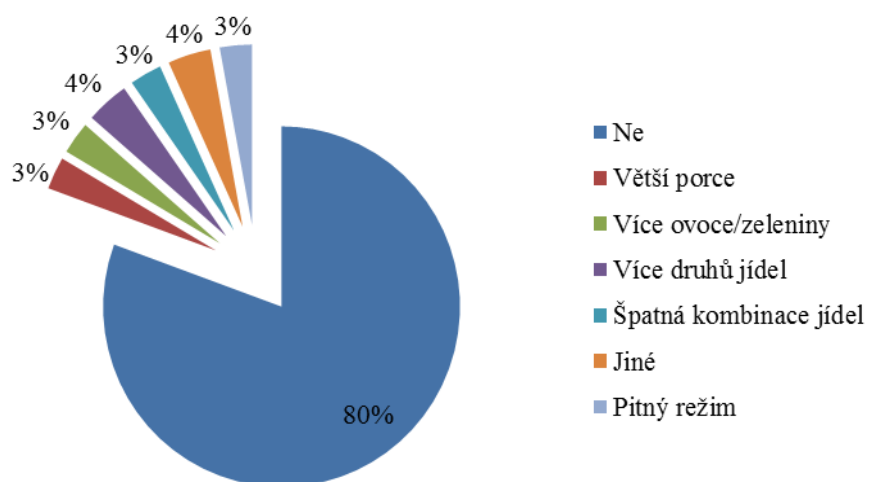
Graf č. 4 Jste spokojeni s přístupem pedagogických pracovníků?



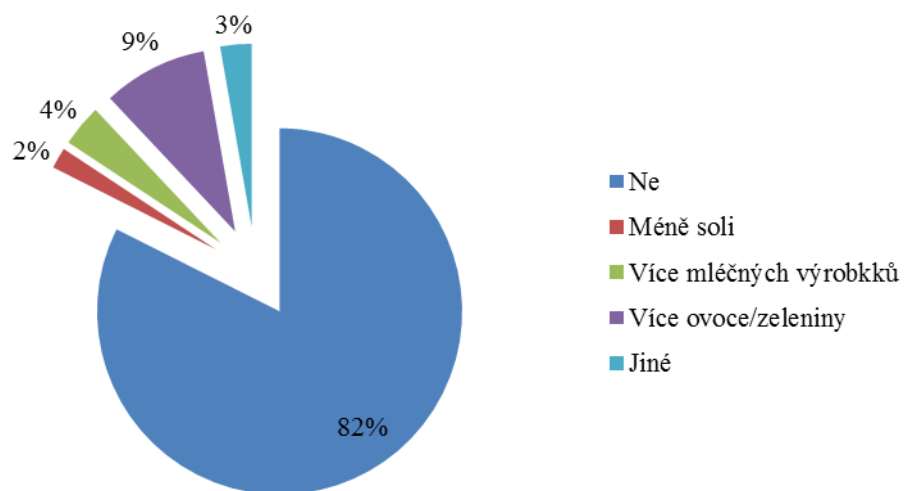
Graf č. 5 Víte, co v této škole obsahuje školní vzdělávací program?



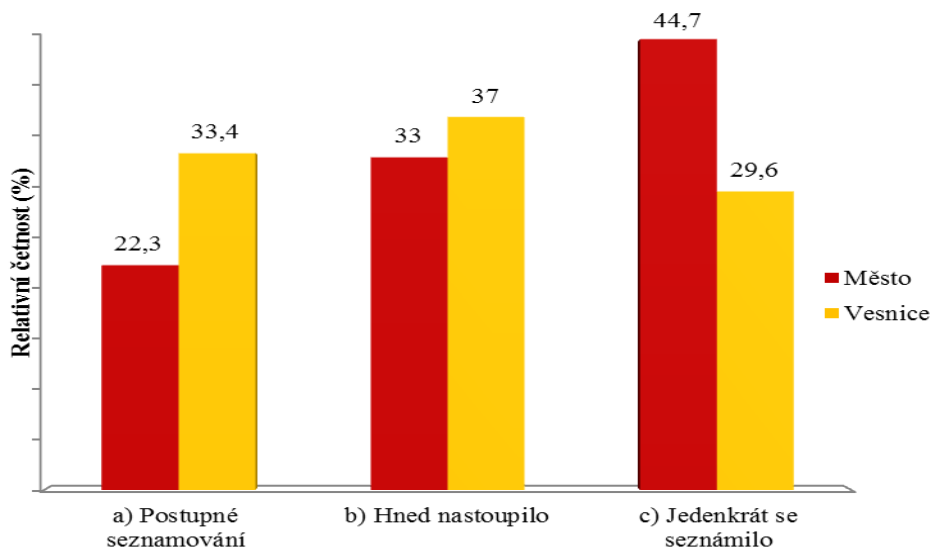
Graf č. 6 Máte připomínky ke skladbě jídelníčku a kultuře stolování v MŠ? (město)



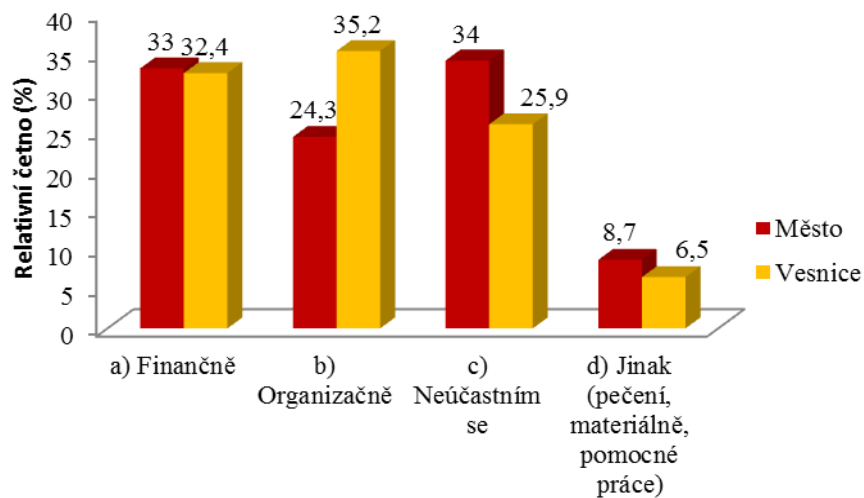
Graf č. 7 Máte připomínky ke skladbě jídelníčku a kultuře stolování v MŠ? (vesnice)



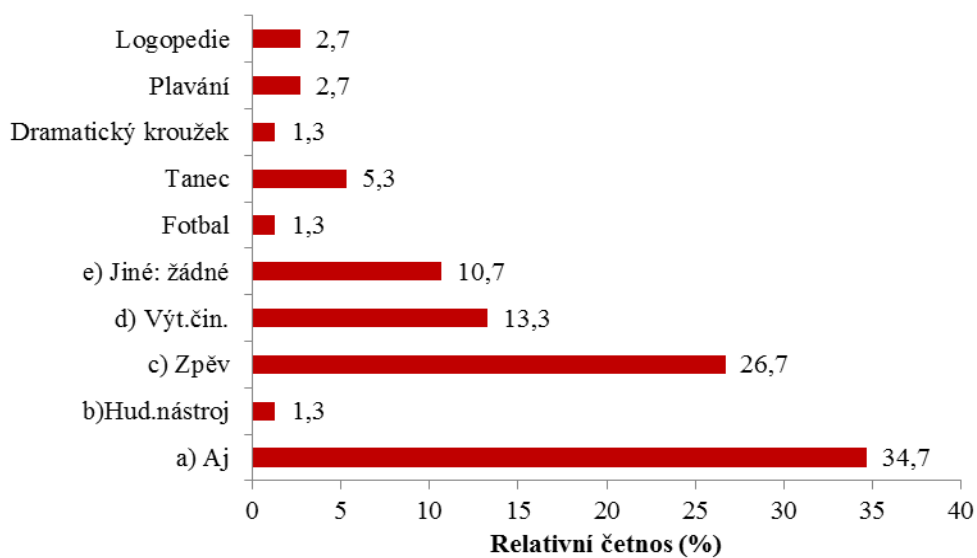
Graf č. 8 Co předcházelo nástupu Vašeho dítěte do mateřské školy?



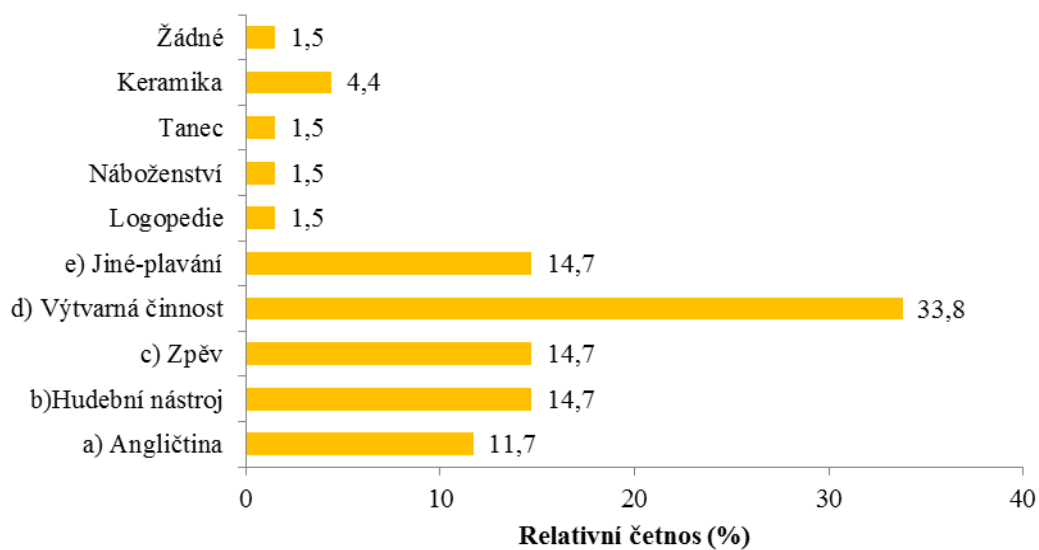
Graf č. 9 Jakou formou se podílíte na spolupráci?



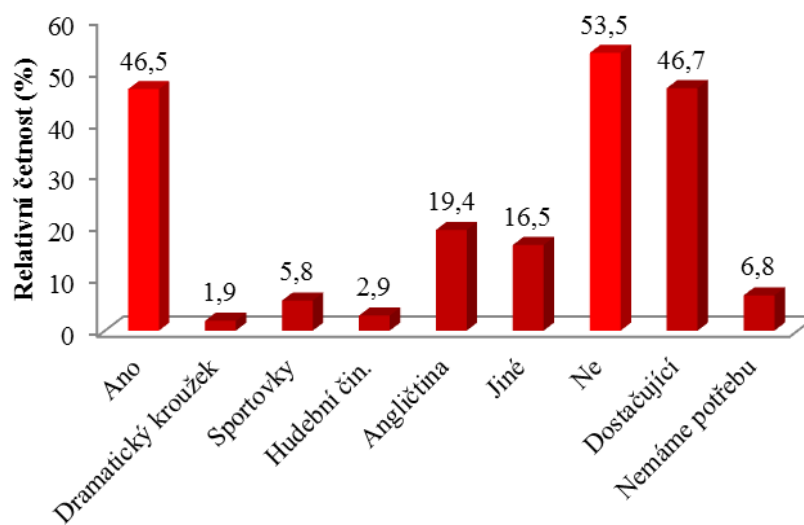
Graf č. 10 Které mimoškolní aktivity Vaše dítě navštěvuje? (město)



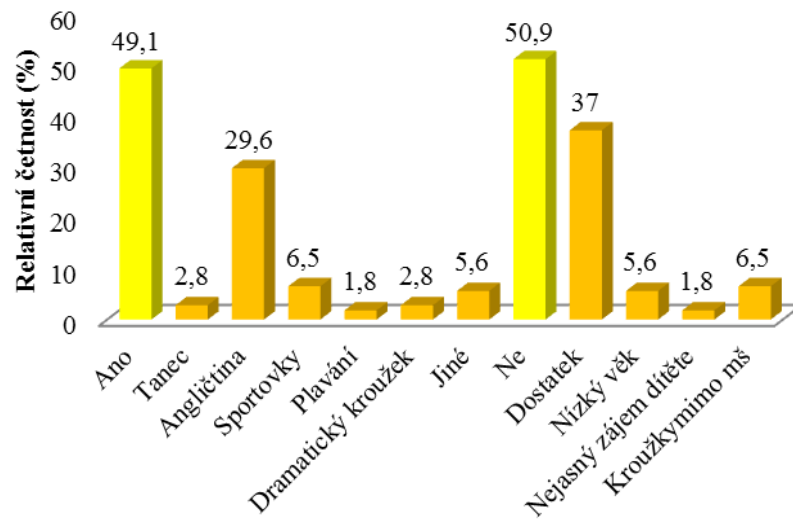
Graf č. 11 Které mimoškolní aktivity Vaše dítě navštěvuje? (vesnice)



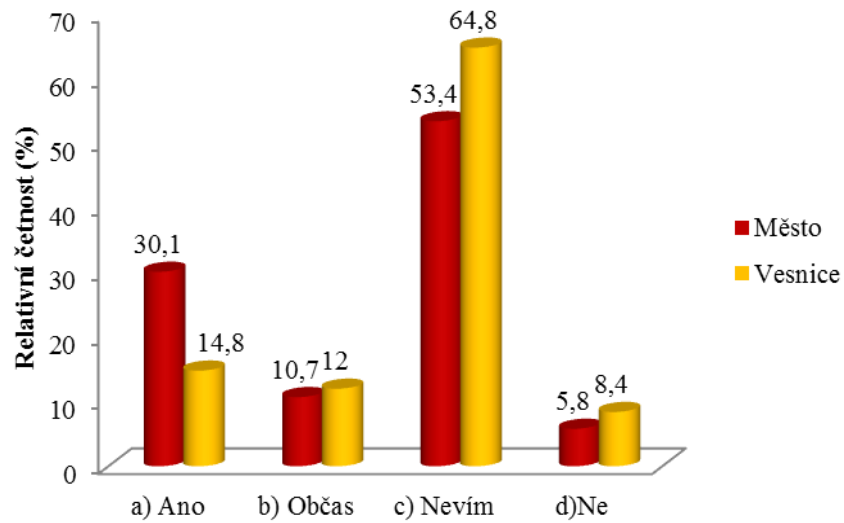
Graf č. 12 Přivítali byste možnost nových mimoškolních aktivit? (město)



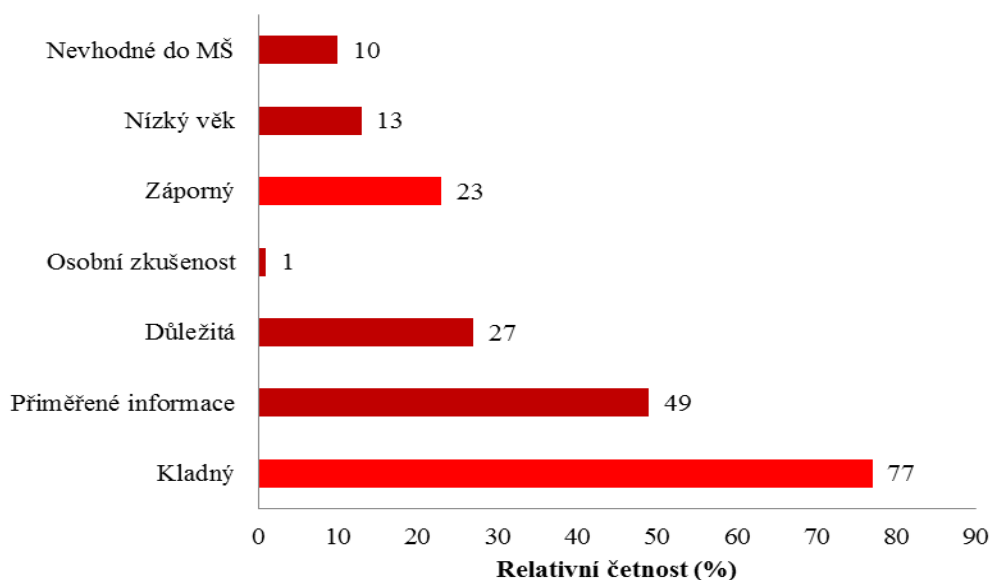
Graf č. 13 Přivítali byste možnost nových mimoškolních aktivit? (vesnice)



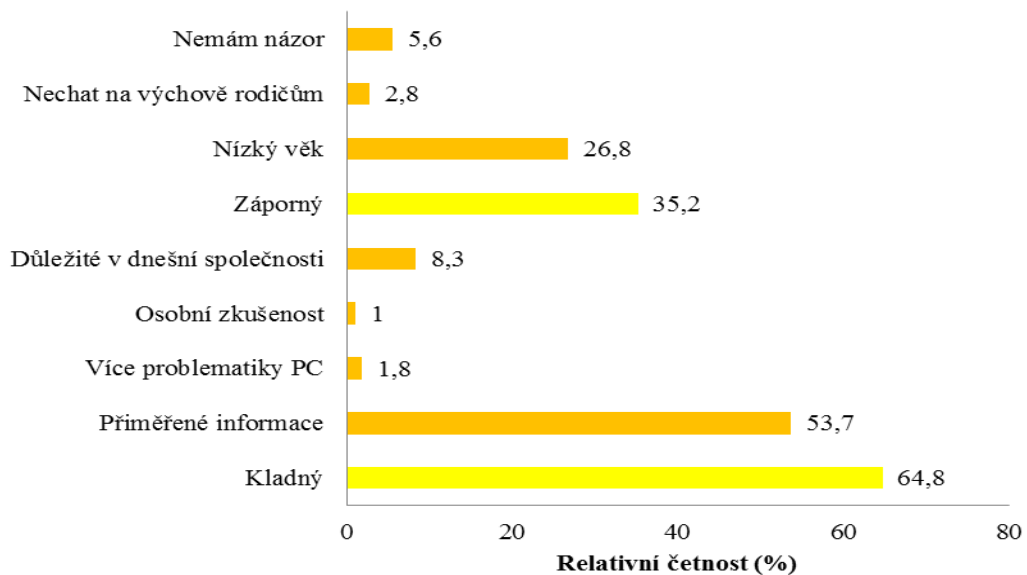
Graf č. 14 Zabývá se mateřská škola prevencí sociálně patologických jevů?



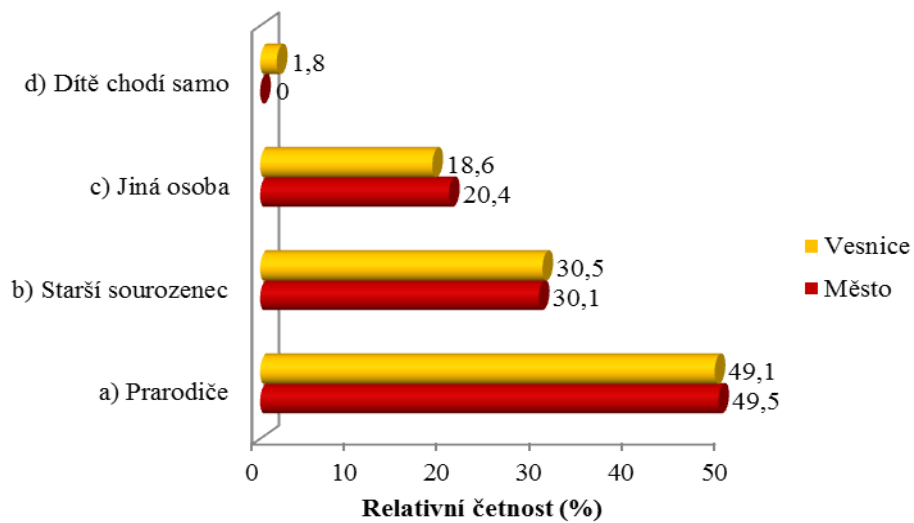
Graf č. 15 Jaký je Váš postoj k prevenci sociálně patologických jevů v MŠ? (město)



Graf č.16 Jaký je Váš postoj k prevenci sociálně patologických jevů v MŠ? (vesnice)



Graf č. 17 Vodí do MŠ Vaše dítě někdo jiný kromě Vás?



Graf č. 18 Jak komunikujete s mateřskou školou o Vašem dítěti?

